

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кафедра англійської філології та методики викладання іноземної мови

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № 5
від «20» листопада 2025 р.
Завідувач кафедри Морозова І.І.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

*МУЛЬТИМОДАЛЬНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ RESILIENCE
В УКРАЇНСЬКИХ ЕЛЕКТРОННИХ МЕДІА (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНОМОВНИХ
ТА АНГЛОМОВНИХ ДЖЕРЕЛ)*

Виконавець:

Студентка II курсу магістратури,
групи АМП–61

Ляшенко Олена Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Бондаренко Євгенія Валеріївна, докт.
філол. наук, професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою:

кількість балів: _____

Підпис керівника

Кваліфікаційну магістерську роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії

Протокол № _____ від « _____ » _____ 2025 р.

Голова Екзаменаційної комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИКО-
МЕТОДИЧНІ ПІДВАЛИНИ ВИВЧЕННЯ МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ	
ЗАСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>RESILIENCE</i> В	
АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ТА УКРАЇНОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ	8
1.1. Медіадискурс: комунікативна складова. Особливості українського медіадискурсу під час військового конфлікту	8
1.2. Природа мультимодальності в медіадискурсі.....	16
1.3. Сучасні підходи до вивчення структури концепту, реалізованого в медіадискурсі.....	23
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2	ВЕРБАЛЬНІ
ТА ВІЗУАЛЬНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>RESILIENCE</i> В	
АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ТА УКРАЇНОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ	
УКРАЇНИ ТА ЇХНЯ ВЗАЄМОДІЯ	31
2.1. Вербальні засоби реалізації концепту <i>RESILIENCE</i> в англійськомовному та українськомовному медіадискурсі України	31
2.2. Візуальні засоби реалізації концепту <i>RESILIENCE</i> в англійськомовному та українськомовному медіадискурсі України	42
2.3. Взаємодія вербальних та візуальних засобів реалізації концепту <i>RESILIENCE</i> в англійськомовному та українськомовному медіадискурсі України	48
Висновки до розділу 2	57
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ	62

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	72
ABSTRACT	78

ВСТУП

У сучасних гуманітарних студіях актуальною проблематикою є дослідження смислотворення на когнітивній базі концептів, які репрезентуються за допомогою різноманітних лінгвістичних та візуальних засобів [29; 46; 66]. З огляду на цифровізацію суспільства та зростання ролі онлайн-комунікації, основним джерелом корпусу дослідження є електронні медіа, зокрема соціальні мережі та новинні вебсайти, в контенті яких інтегруються текстові, візуальні та аудіальні елементи для конструювання смислів та формування суспільних наративів. Аналіз процесів мультимодальної реалізації концептів в онлайн-медіа, таких як соціальні мережі *Instagram*, *Tiktok*, *X* тощо, необхідний для розуміння того, як медійні наративи формують суспільну думку, що є особливо актуальним в контексті сучасної російсько-української війни, яка суттєво трансформувала інформаційний простір, стала чинником переосмислення національної ідентичності та водночас визначає характер як локального, так і міжнародного дискурсу [8; 35; 43].

У якості джерела корпусу цього дослідження обрано соцмережу *Instagram*. Розуміння структури концепту RESILIENCE в українських електронних медіа на прикладі означеної соцмережі необхідне для окреслення стратегій конструювання концепту, який асоціюється з незламністю українського народу в україномовних та англomовних українських медіа, цільовою аудиторією яких є іноземні користувачі. Для реалізації цього концепту використовуються різноманітні вербальні та візуальні засоби, які у сукупності складають мультимодальний контент. Взаємодія користувачів з таким контентом реалізується у вигляді мультимодальної комунікації, а оперування мультимодальними концептами, тобто передача певних смислів, пов'язаних з окремим концептом, є основою такого виду спілкування.

Питання концептології, мультимодальності, медіа дискурсу та семіотики досліджували Г. Кресс [37; 61–63], Ч. Форсвіль [45–49], Р. Барт [32–33],

Є. В. Бондаренко [4; 36], І. С. Шевченко [6; 29–30], А. П. Мартинюк [13; 91], Л. Л. Макарук [12] та інші. Деякі з цих науковців є засновниками вищезгаданих напрямів та створили фундаментальні теорії, а інші сприяли застосуванню та поширенню цих теорій у різних медіаконтекстах, зокрема розглянули роль мультимодального та медійного дискурсу у формуванні громадської думки.

Актуальність цього дослідження полягає, по-перше, у зростаючій ролі соцмереж як електронних медіа, в яких реалізуються концепти та які слугують платформами для взаємодії комунікантів та передачі певних смислів і наративів широкій аудиторії в часи війни. По-друге, актуальність роботи зумовлено використанням новітніх методів та підходів до мультимодальних явищ в електронних медіа. Вивчення мультимодальної реалізації концептів у соцмережах також може сприяти розвитку медіаграмотності, що допомагає критично аналізувати контент, який створюється та споживається, і таким чином краще усвідомлювати комунікативну мету певного повідомлення.

Об’єктом дослідження є вербальні та візуальні засоби реалізації концепту RESILIENCE в англійськомовному та україномовному медійному дискурсі України.

Предметом дослідження є системні закономірності реалізації взаємозв’язку вербальних та візуальних засобів втілення концепту RESILIENCE англійськомовному та україномовному медійному дискурсі України.

Метою дослідження є характеристика вербальних та візуальних засобів втілення концепту RESILIENCE англійськомовному та україномовному медійному дискурсі України та виявлення закономірності їхньої взаємодії. Для досягнення поставленої мети у дослідженні поставлено такі **завдання**:

- означити особливості мультимедійного дискурсу;
- уточнити визначення мультимодальності в медіадискурсі;
- означити підходи до вивчення структури концепту в медіадискурсі;

- схарактеризувати типові засоби вербальної та візуальної реалізації концепту RESILIENCE в англійськомовному та україномовному медійному дискурсі України;
- виявити закономірності взаємодії вербальних та візуальних засобів реалізації концепту RESILIENCE в англійськомовному та україномовному медійному дискурсі України.

Матеріалом дослідження слугували 100 дописів з прикладами вербальної реалізації концепту RESILIENCE англійською та 100 дописів українською мовами, а також 200 світлин та фрагментів відео з цих дописів в українському медіадискурсі на прикладі соціальної мережі Інстаграм, а саме акаунтів *@united24.media*, *@ukraine.ua*, *@zelenskyy_official*, *@meanwhile_in_ua*, *@vinokcollective*, *@hromadske.ua*, *@kyivpost.official* тощо.

Методи дослідження були обрані відповідно до об'єкта, предмета, поставленої мети та завдань. У дослідженні застосовано метод концептуального аналізу, який дав змогу виокремити ключові особливості реалізації концепту RESILIENCE в українському Інстаграм-дискурсі, а також метод мультимодального семіотичного аналізу, який дозволив виявити механізми смислотворення у межах реалізації концепту у вербальному та візуальному модусах.

Наукова новизна роботи полягає у моделюванні та дослідженні інтерфейсу під час мультимодального смислоутворення концепту RESILIENCE як унікального національного концепту української картини світу.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання одержаних результатів у курсах з медіалінгвістики, теорії дискурсу (медіадискурсу), корпусної та когнітивної лінгвістики.

Обсяг та структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списків використаних джерел теоретичного та ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг роботи

становить 81 стор., обсяг основної частини – * стор. Список використаних теоретичних джерел містить 91 найменувань, з них 58 – іншомовні джерела.

Апробація результатів дослідження проводилася на студентській науковій конференції-передзахисті кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. За результатами дослідження було підготовлено та подано до друку статтю «Мультимодальна реалізація концепту RESILIENCE в українських електронних медіа (на матеріалі Інстаграм-дописів)».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДВАЛИНИ ВИВЧЕННЯ
МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ ЗАСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ
RESILIENCE В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ТА УКРАЇНОМОВНОМУ
МЕДІАДИСКУРСІ

1.1. Медіадискурс: комунікативна складова. Особливості українського медіадискурсу під час військового конфлікту

XXI ст. характеризується бурхливим розвитком засобів масової інформації, головним чином завдяки технологічному прогресу, який дозволяє забезпечити зв'язок незалежно від географічного розташування та таким чином сприяє формуванню глобального інформаційного простору. У цьому контексті медіадискурс виступає провідним видом мовленнєвої діяльності, який забезпечує інформування громадськості через різні канали, як-от друковані та інтернет-ЗМІ, соціальні мережі, телебачення, радіо тощо.

Саме цифрові, або, за визначенням І. С. Шевченко, «дигітальні» форми медіа наразі є найпоширенішими. Цифрові комунікації забезпечують розвиток соціально-економічних відносин нового типу, що зумовлюються безперервним доступом до мережі Інтернет, і, відповідно, до інформації та новин, а також тим фактом, що в будь-якого користувача є можливість створювати та поширювати власний контент та взаємодіяти з іншими користувачами. Крім цього, новини в сучасному світі поширюються миттєво, що унеможливорює приховування, зокрема, перебігу воєнних дій та геноцидних дій російського агресора на території України [30, с. 101]. Все це є характерним для сучасного інформаційного або медійного суспільства, за визначенням Ф. Вебстера [85].

Усі вищенаведені характеристики дозволяють розглядати цифровий медіадискурс як суспільно-комунікативне явище та, у більш вузькому значенні, як мову, виражену в певному контексті, наприклад соціальному, політичному, економічному, культурному тощо, та реалізовану за допомогою двійкового коду

з метою забезпечення онлайн або офлайн-комунікації, зумовленої суспільними чинниками [40, с. 13].

Такі дослідники, як С. Голл [53], Н. Ферклаф [44] та Т. А. ван Дейк [81] підкреслюють, що медіа є не просто нейтральними трансляторами інформації, а є потужними інструментами для формування громадської думки, соціальних наративів та конструювання ідеологій. Вивчення медіадискурсу дозволяє виявити, яку роль відіграє мова у цих процесах.

С. Голл у своїй моделі кодування/декодування [53] обґрунтував, як медіа-повідомлення, або медіа-тексти, продукуються, поширюються та сприймаються реципієнтами. Отже, реципієнти у такий спосіб беруть активну участь у декодуванні повідомлень. Критичний дискурс-аналіз Н. Ферклафа [44] фокусується на аналізі взаємозв'язку мови, влади та суспільства, що зумовлено його орієнтацією на діалектичність, реляційність та міждисциплінарність. Медіадискурс виступає в цьому аналізі одним з ключових дослідницьких об'єктів, оскільки навіть сама етимологія терміну *medium*, одним з перекладів з латині якого є «щось проміжне» [89], вказує на той факт, що медіа виступає «проміжною ланкою» між владою та суспільством, а мова є головним інструментом забезпечення цього зв'язку.

Ван Дейк, у свою чергу, дотримуючись принципів критичного дискурс-аналізу, досліджує когнітивні процеси, що стоять зокрема і за медіаспоживанням, та через концепт ментальних моделей, тобто суб'єктивних репрезентацій подій в епізодичній пам'яті, продемонстрував, як використання мови в медіа-текстах впливає на розуміння суспільством певних соціальних груп, подій та політичних реалій. Науковець наголошує, що ми можемо зрозуміти дискурс, якщо будемо здатні сконструювати або оновити ментальну модель для нього [81, с. 30]. Тобто, ми не просто сприймаємо інформацію за допомогою органів чуттів, а формуємо певне уявлення про ситуацію.

Вивчення медіадискурсу забезпечує необхідну основу для дослідження механізмів, за допомогою яких мова в масовій комунікації впливає на суспільну

свідомість. Таким чином, медіадискурс охоплює не лише лінгвістичні структури, але й екстралінгвістичні, прагматичні, соціокультурні, психологічні чинники тощо, що впливають на комунікацію, і разом ці елементи складають цілісний текст. У контексті діяльності засобів масової інформації екстралінгвістичними чинниками, які охоплює медіадискурс, є «фактори, пов'язані зі специфікою створення медіакомунікацій, культурно-специфічними способами кодування та декодування, а також соціально-історичним та політико-ідеологічним контекстом» [52, р. 109].

Якщо розглянути найпоширеніші види засобів масової інформації, то, як зазначають Г. Пауелл, К. Стрьом і Р. Далтон [74, с. 75], телебачення може справляти значний емоційний та когнітивний вплив на широку аудиторію, поєднуючи візуальні та аудіальні елементи, наприклад, для впливу на політичні погляди, зокрема через висвітлення політичних подій та конфліктів. Водночас, Інтернет наразі є основною платформою для поширення новин, особливо в регіонах з обмеженою свободою преси. Для демократичних країн відкритість ЗМІ є характерною, тоді як авторитарні режими суворо цензурують свої медіа, однак глобальна цифровізація та супутникове мовлення ускладнюють регулювання інформаційного потоку. Така динаміка є також актуальною для сучасного медійного дискурсу в Україні, де і телебачення, і онлайн-платформи відіграють ключову роль у здійсненні впливу на суспільні настрої під час війни.

Згідно з дослідженням USAID-Internews 2024 року [27], соціальні мережі стали основним джерелом новин для українців. Опитування показало, що для 84% респондентів соціальні мережі були основним джерелом новин у 2024 році, що на 8% більше, порівняно з 2023 роком. 42% опитаних вказали, що використовують лише соціальні мережі для споживання новин. Натомість частка користувачів, які читають новини з інтернет-сайтів знизилася з 41% у 2023 році до 30% у 2024 році. Частка респондентів, для яких телебачення залишається стабільним джерелом інформації не змінилася і становить 30%. Водночас лише 12% опитаних повідомили, що слухають радіо, а 5% читають друковані ЗМІ,

часто в поєднанні з іншими джерелами інформації. Ця тенденція підкреслює необхідність аналізу медіадискурсу саме в його онлайн-формі.

На тлі зростаючого впливу цифрових платформ розуміння того, як структурується та передається інформація стає дедалі важливішим. Наразі в медіалінгвістиці одним із основних фокусів уваги є поняття медіатексту, що використовується для обробки та презентації соціально значущої інформації. Медіатекст має характерні особливості, які відрізняють його від інших типів текстів, адже, крім вербальних компонентів, він може містити аудіовізуальні елементи, зокрема ілюстрації. Однією з його основних функцій є вплив на сприйняття соціальних явищ реципієнтами [52, р. 105].

У той час як структура та мультимодальний склад медіатекстів визначають спосіб подання інформації, саме мовне наповнення в цих текстах зумовлює особливості інтерпретації та засвоєння цієї інформації аудиторією. Вивченням цього процесу займаються вчені в різних галузях лінгвістики, включаючи прикладну лінгвістику, соціолінгвістику, дискурс-аналіз та психолінгвістику. Однак дослідження мови медіа виходить за межі когнітивних процесів – воно також надає цінні лінгвістичні дані, впливає на ставлення до використання певної мови, а також дає уявлення про більш широкі соціальні структури та динаміку. Аналізуючи медіадискурс, лінгвісти отримують глибше уявлення складних взаємозв'язків між мовою, культурою та суспільством [79, с. 91–92].

Медіадискурс як відображення суспільства фіксує як його прогрес, так і виклики в різні періоди розвитку, включаючи часи війни. Вибір конкретних лексичних і граматичних мовних елементів та структур демонструє індивідуальні стилі спілкування та відображає мовну компетентність представників різних соціальних класів і груп, даючи розуміння мовного ландшафту певної історичної епохи [24, с. 220]. На основі цього можна зробити висновок, що медіадискурс глибоко вкорінений в соціальних та особистих взаємодіях та відіграє вирішальну роль у формуванні комунікації.

Медіатексти висвітлюють події або ситуації через різні призми, передають офіційні думки за допомогою закодованої знакової системи мови преси, формують певні цінності, а також сприяють витісненню інших [19, с. 65].

Медіадискурс розглядається як «поле масової комунікації, що охоплює всі мовні практики та комунікативні ситуації з використанням різноманітних засобів (медіа) передачі інформації» [15, с. 38]. Ключовими характеристиками цього дискурсу є його залежність від обраного медіа, реалістичність, мультимодальність, інтердискурсивність, або сукупність дискурсів в одному, орієнтація на широку аудиторію, дистанційованість мовленнєвих актів, тобто відсутність безпосереднього контакту між адресантом та реципієнтом, динамічність, видовищність та інтенсивна виразність [ibid., с. 45–50].

При вивченні особливостей онлайн-медіа ключовими аспектами, на які варто зосередити увагу, є їхня глобальна доступність, гіпертекстуальність, інтерактивність, глобальна доступність та можливість комунікації в режимі реального часу. Ці характеристики, разом з поєднанням анімації та аудіовізуальних елементів, формують емпіричну основу для дослідження медіадискурсу [50, с. 89].

Від початку Революції гідності українські ЗМІ були втягнуті в гібридну війну з росією, в якій військові та інформаційні тактики працюють на підірив об'єктивного аналізу та критичного сприйняття подій. Агресор прагне підірвати раціональне мислення українців, використовуючи цю нестабільність як зброю для послаблення стійкості суспільства. Такі систематичні атаки дезорієнтують та мають на меті зламати дух нації. Водночас ці зусилля відповідають основним цілям ворожої пропаганди, посилюючи її вплив на суспільну свідомість [8, с. 238].

У цьому контексті медіадискурс стає інструментом пропаганди, який водночас слугує засобом опору маніпулятивним наративам. Конкретний спосіб оформлення та поширення інформації може або посилити дестабілізацію, або протидіяти дезінформації, підкреслюючи важливу роль медіа у впливі на

національну стійкість та те, як суспільство інтерпретує події. Дискурсивно-історичний підхід Р. Водак та Р. Мейєр [88], який можна застосувати зокрема при аналізі медіа, демонструє, як ідеологічні наративи формуються через вибір мовних засобів, стратегії фреймінгу та техніки переконання. При аналізі конкретних прикладів мовних одиниць та ситуацій, можна виявити способи, якими медіадискурс впливає на суспільну думку. Наприклад, виділення вербальних маркерів маніпуляції може допомогти виявити та, таким чином, зменшити негативний вплив на формування картини світу реципієнтів під час гібридної війни [36, с. 200].

К. Коттер також висуває ідею про те, що медіатексти кодують цінності та ідеології, відображаючи та впливаючи на світ. На прикладі новинних текстів вона підкреслює, що більшість лінгвістів аналізують їх або для вивчення структури дискурсу та лінгвістичної функції, або для оцінки їхнього ідеологічного впливу, що свідчить про можливість існування медіадискурсу поза часом, культурою та контекстом. Спираючись на попередні дослідження новинного дискурсу, К. Коттер виділяє три основні підходи до аналізу медіадискурсу: аналітичний дискурс, соціолінгвістичний та «нелінгвістичний». Вона зазначає, що дослідники часто інтегрують аспекти всіх трьох підходів у своїх роботах. Аналіз дискурсу передбачає зосередження на таких елементах, як учасники, теми, функції та структура дискурсу. Водночас науковці часто використовують соціолінгвістичні знання для вивчення лінгвістичних варіацій, стилю, жанру та регістру в мові медіа. «Нелінгвістичні» дослідження, з іншого боку, проводяться в таких галузях, як політологія, медіа-дослідження, комунікація та, певною мірою, культурологія [38, с. 416–418].

Медіажанри можна класифікувати за типом носія, цільовою аудиторією, комунікативною метою та способом подання, який може бути усним, письмовим або мультимодальним. До таких жанрів належать друковані формати, як-от статті, огляди та звіти, аудіовізуальні формати, наприклад телевізійні програми та ток-шоу, а також цифрові форми, наприклад блоги, подкасти, контент в

соціальних мережах. Кожен жанр відображає свою специфічну функцію: інформаційну, розважальну, рекламну або соціально-інтерактивну. Кожна функція тісно пов'язана з формою подання свого жанру [26, с. 131–132]. Подання інформації в мультимодальній формі, що є фокусом цього дослідження, підкреслює зростаючу тенденцію сучасних медіажанрів поєднувати різні семіотичні ресурси, як-от текст, аудіо та зображення, для більш ефективної комунікації.

Український онлайн-медіадискурс під час війни з росією все більше зосереджується на її політичних та військових аспектах. Дискурс війни можна розуміти як тип дискурсу, сформований конкретними діями, соціальними групами та місцями. Він передбачає використання мови та соціальної взаємодії як ключових інструментів у розгортанні та веденні збройного політичного конфлікту [55]. Наративи в політичному та військовому дискурсі українських медіа часто підкреслюють теми національної єдності, опору та суверенітету. Отже, є підстави вважати, що зображення України як жертви та захисника європейських цінностей стало однією з характерних рис як політичного, так і військового дискурсу.

Теми, які охоплює військово-політичний дискурс України, здебільшого стосуються міжнародних відносин та певних аспектів внутрішніх відносин в Україні з фокусом на питаннях війни та миру. Цей дискурс стосується міждержавних, міжнародних та міжетнічних конфліктів. У контексті ситуації в сучасній Україні військово-політичний дискурс набуває все більшого значення у конструюванні колективної ідентичності, національної ідеології та зміцненні стійкості держави. Тому одна з головних цілей політичного дискурсу – спонукати реципієнтів до «політично коректних» дій та відповідних висновків. На думку деяких лінгвістів, така форма «політичного переконання» є фундаментальною характеристикою політичного дискурсу [80]. Як можна простежити на прикладі сучасної російсько-української війни, політичний дискурс є нерозривно пов'язаним із військовим дискурсом.

Враховуючи взаємопов'язаний характер сучасного українського політичного та військового дискурсу під час російсько-української війни, важливо дослідити, як історичні та сучасні наративи формують сприйняття та інтерпретацію війни. У цьому контексті наративна війна між росією та Україною триває вже століттями, але вона досягла своєї найагресивнішої форми з повномасштабним вторгненням росії в Україну [8, с. 242]. Сучасні дослідники зосереджуються на вивченні поняття наративу як літературного терміна та як засобу комунікації, що формує масову свідомість. За словами Г. Г. Почепцова, сучасні наративи можна описати як ментальні структури, за допомогою яких можна зрозуміти, як люди думають та обробляють інформацію [18]. Розуміння цих структур допомагає аналізувати ставлення суспільства до світу та різних соціальних явищ.

Наративи слугують як засобом збереження суспільних цінностей та інтересів, так і інструментом вирішення внутрішніх та зовнішніх конфліктів. Вони завжди лаконічні та містять контекст, який можна інтерпретувати на основі ціннісних уявлень аудиторії. Основними функціями наративів є референтна та оціночна функції [64]. Крім того, вони допомагають інтерпретувати та упорядковувати навколишню дійсність, відображати моделі поведінки, структурувати минулий досвід та виявляти причинно-наслідкові зв'язки, а також формують ключові акценти та висновки, сприяють конструюванню національної ідентичності та відіграють вирішальну роль у захисті національних інтересів та забезпеченні безпеки на регіональному та глобальному рівнях [8, с. 243].

Функцією стратегічних наративів в період війни є вплив на психоемоційний стан суспільства, пропонування способу досягнення мети, для того, щоб забезпечити громадськість розумінням та сенсом подій, які пов'язані із застосуванням військової сили [11, с. 296]. Отже, нарративи мають силу структурувати наш досвід і, як зазначає Г. Г. Почепцов, «сильні нарративи піднімають людей на революції, ведуть до перемог у війні», і «наратив може бути переможений лише іншим, сильнішим наративом» [18].

Військові наративи в українських ЗМІ часто зосереджуються на героїзмі українських солдатів і цивільних осіб та зображують війну не тільки як військову боротьбу, але й як моральну та культурну битву за збереження суверенітету України. Для їх трансляції в мові медіа використовується емоційно-експресивна лексика та символічні образи. Крім того, на перший план вийшло поняття гібридної війни, яке тлумачиться як поєднання воєнних дій та політичної або інформаційної війни, середовищами реалізації яких виступають медіа та кіберпростір [56–57]. Українські медіа активно протидіють російським дезінформаційним кампаніям. Такі спостереження дають можливість припустити, що у порівнянні з 2014 р. український медіаландшафт значно зміцнився після початку повномасштабної війни з росією. Російське вторгнення об'єднало українців та зміцнило їхнє почуття національної ідентичності.

Ключові елементи стратегічного наративу України зараз включають:

1. зміцнення статусу України як незалежної та зрілої держави на світовій арені;
2. захист прав і свобод, притаманних демократичному суспільству;
3. протистояння зовнішній агресії;
4. просування дипломатії та конституційних принципів у вирішенні конфліктів [8, с. 252].

Отже, медійний дискурс наразі визначається як комунікативне середовище, яке формує суспільну думку, ідеологію та соціальні установки за допомогою певних лінгвістичних та мультимодальних засобів, завдяки яким забезпечується багатовимірність смислотворення. Головними рисами медійного дискурсу є гіпертекстуальність, інтерактивність та мультимодальність, що зумовлюють посилений комунікативний ефект медіатекстів на реципієнтів.

1.2. Природа мультимодальності в медіадискурсі

Під мультимодальністю розуміють інтеграцію кількох модусів, що реалізується в межах соціального семіозису [62, с. 20], тобто взаємодію мовних

одиниць з іншими семіотичними ресурсами, передусім візуальними й акустичними. Така інтеграція забезпечує смислотворення та інтерпретацію відношень між модусами, які спрямовуються для реалізації комунікативної мети [70, с. 113], що є важливим у контексті медіадискурсу, де мультимодальність є ключовим способом організації смислу, адже цифровий дискурс майже ніколи не покладається лише на один комунікативний модус [37]. Однак Н. Норгаард вважає, що поняття мономодальності не варто ігнорувати, адже потрібно розрізняти мультимодальний текст, який є об'єктом аналізу, та теорію, що застосовується для його опису [72, с. 17].

Для медіадискурсу є характерним посилене використання мультимодальної комунікації. Вплив мультимедійних форматів та штучного інтелекту на сучасні медіажанри «сприяє появі нових форм контенту, як-от меми інтерактивні матеріали чи автоматично створені тексти, що теж формують власні мовні особливості» [26, с. 132]. Це відповідає ширшій парадигмі мультимодального аналізу дискурсу, який нині є одним з основних підходів у дослідженнях дискурсу.

Мультимодальність є відносно новим поняттям у лінгвістиці, і науковці все ще працюють над його термінологічним визначенням. Цю концепцію часто порівнюють із поняттями полікодовості та інтерсеміотичності. Полікодовість означає взаємодію вербальних та невербальних компонентів в одному тексті [3, с. 66]. Типовим прикладом цього явища є поєднання тексту з іконічним компонентом. Інтерсеміотичність стосується трансмутації або інтерпретації вербальних знаків за допомогою невербальних знакових систем [58 с. 233], наприклад, переклад роману в фільм або перетворення мови в візуальні образи. Інтерсеміотичність вирізняється серед вищенаведених понять тим, що вона характеризує сам процес трансформації значення між різними модусами, що є культурно впізнаваними засобами реалізації та матеріалізації значення, які можуть виражати історичні та соціальні орієнтири певного суспільства [63, с. 114]. До модусів належать зокрема письмо, усне мовлення, жести, візуальні

образи тощо. Отже, хоча мультимодальність об'єднує в собі всі вищезазначені поняття, кожне із них зосереджується на конкретних аспектах конструювання значення через різні модуси комунікації.

Термін «мультимодальність» можна розглядати як гіперонім для вищезазначених понять, оскільки воно є універсальним для позначення кількох кодівих текстів. Цей термін описує інтеграцію декількох каналів, через які передаються та сприймаються повідомлення, включаючи вербальні, невербальні та паравербальні елементи як в усній, так і в письмовій комунікації [12, с. 119; 23].

Мультимодальність розглядається як процес і результат взаємодії різних семіотичних ресурсів (вербальних, тобто власне мовних, невербальних і паравербальних), що залучаються в комунікативному акті [28, с. 316]. Невербальні ресурси включають кінесичні (жести та рухи), фізіогномічні (зовнішність), проксемічні (простір як елемент комунікації), такесичні (дотики) та хронемічні (час як елемент комунікації) засоби [17, с. 162]. До паравербальних засобів належать просодичні компоненти, як от тембр, темп мови, висота та гучність голосу, а також екстралінгвістичні, до яких відносять звуки, які люди відтворюють голосом, а саме кашель, паузи у мовленні, сміх та плач [9, с. 44–45]. У мультимодальних текстах інформація кодується за допомогою одночасно декількох модусів, включаючи вербальний модус (природна мова) та інші знакові системи, такі як графічний, аудіальний і кінетичний модуси. Лексеми в таких текстах виділяються, наприклад, за допомогою варіацій шрифтів, анімацій, відеоресурсів [28, с. 316]. Отже, мультимодальні тексти містять елементи інших семіотичних кодів, або іншосеміотичних ресурсів, та залучають самі принципи організації цих кодів, які є не просто окремими модусами утворення значення, а є інтегрованими в єдине ціле, яке є сутністю, що виходить за межі простої суми окремих модусів [68].

Згідно з визначенням Т. ван Лейовена, мультимодальність є комунікацією, що включає характеристики, що виходять за межі мовленнєвого дискурсу,

зокрема інтонацію, голос, міміку, жести, поставу, а також певні аспекти самопрезентації, наприклад одяг та зачіску [83, с. 447]. Такий вид комунікації передбачає стратегії семіотичного аналізу, що базується на ідеї розрізнення між денотацією та конотацією, які описують взаємозв'язок між означувальним та означуваним, результатом якого є знак [32].

Інтегрований аналіз мультимодальності, що охоплює структурно-функційні, комунікативно-прагматичні, лінгвостилістичні та соціокультурні параметри мультимодальної комунікації дає змогу побудувати стратегії створення мультимодальних текстів. При такому аналізі часто досліджуються такі відносно нові в лінгвістиці утворення, як-от мультимодальні графеми, мультимодальні лексеми, мультимодальні тексти та лінгвальні ігри. У такий спосіб можна обґрунтувати та проілюструвати різні типи та особливості мультимодальних лексем, синтаксичних конструкцій та текстових моделей, визначивши найхарактерніші явища в певному медіа в рамках мультимодальної стилістики [12].

У сучасних мультимодальних дослідженнях чітко виокремилося кілька різних напрямків. Деякі з них зосереджуються на окремих семіотичних модусах як продуктах соціального семіозису, тоді як інші досліджують, як конкретні модуси взаємодіють між собою. В результаті було проведено значну роботу з вивчення взаємодії між графічним і вербальним, аудіальним і вербальним модусами, а також комбінованої взаємодії аудіальних, вербальних і графічних модусів [1, с. 5].

Для дослідження взаємодії графічного та вербального модусів застосовуються різні аналітичні підходи:

1. аналіз графічних зображень у сучасних медіа [62; 78];
2. дослідження кольорокоду графічних повідомлень [61];
3. аналіз типографічного оформлення та ілюстрацій у текстах різних жанрів і стилів [73];

4. аналіз мультимодальних текстів, таких як веб-сайти, рекламні оголошення, тематичні блоги та інші медіаплатформи [54; 82];

5. аналіз мультимодальних каламбурів, в яких паравербальні модуси, зокрема графічний, беруть участь у семантичному моделюванні значень одиниць мови [59];

6. аналіз мультимодальних метафор, матеріалом дослідження якого є широкий спектр мультимодальних текстів [46].

Для дослідження взаємодії між графічним, аудіальним та вербальним модусами проводяться нижченаведені види аналізу:

1. аналіз організації та взаємодії аудіо- та відеовербальної інформації у фільмах з огляду на можливості їх інтерпретації в рамках концептуального змісту кінотворів. Модель такого аналізу була розроблена Бременським інститутом трансмедійних досліджень текстів [69] як окрема галузь мультимодалістики, а саме мультимодальний аналіз кінотекстів [86; 87];

2. аналіз музики та звукових ефектів у кінотекстах [84].

Незважаючи на різні методики аналізу, спільна точка зору, яка об'єднує всі підходи, виражена Г. Крессом, який вважає, що мультимодальний підхід передбачає поширення повідомлення через усі модуси комунікації, залучені у повідомленні, а отже, кожен модус є частковим носієм загального змісту повідомлення [62].

Питання взаємодії графічного та вербального модусів детально описав Р. Барт [33]. Він виокремив дві головні ролі вербального компоненту щодо зображення: зв'язування (relaying) та закріплення (anchorage). Зв'язування полягає у тому, що текст і зображення доповнюють одне одного та разом розширюють сенс одне одного. Закріплення передбачає полегшення інтерпретації візуального змісту за допомогою вербального повідомлення, тоді як основну інформацію містить саме зображення. Іноді в одному повідомленні ці обидві функції працюють одночасно, але зазвичай одна з них домінує.

Аналіз текстів, що містять зображення та звук, є викликом для традиційного дискурсивного аналізу. Засоби масової інформації створюють мультимодальні тексти попри труднощі, які виникають при спробі презентувати цю мультимодальність. Якщо зосереджуватися лише на мові та ігнорувати інші модуси, можна втратити багато можливих інтерпретацій сучасних медіатекстів [1, с. 5–6].

Для опису механізмів взаємодії модусів у медіадискурсі важливе місце посідає семіотичний аналіз, який допомагає дослідити, як різні модуси взаємодіють у медіа для передачі значення та сприяють формуванню концептів. Цей тип аналізу зосереджується на тому, як тексти, зокрема мультимодальні, створюють значення за допомогою знаків і як це значення пов'язується з ширшими культурними та ідеологічними системами [Rose 2001, с. 69]. Подібний підхід демонструє, як різні модуси поєднуються для створення багат шарових смислових утворень і стає основою для аналізу цифрових медіа, у яких текст, зображення й звук функціонують як взаємопов'язані ресурси смислотворення.

Семіотичний аналіз структури соціальних медіа-платформ демонструє, як оформлення соціальних мереж впливає на їхній функціонал та комунікацію користувачів. Ці платформи є середовищем для створення та поширення контенту, а також пропонують шаблони, такі як секції коментарів, емодзі, кнопки реакцій та функції спільного використання, які керують ходом та характером онлайн-діалогу. Д. Йованович та Т. ван Лейовен [60] вводять поняття «емолог» для опису оцінних та емоційних вимірів діалогу, що реалізуються за допомогою мультимодальних елементів, таких як GIF-файли, стікери, зображення та емодзі. Ці візуальні та символічні ресурси доповнюють вербальну мову та відіграють ключову роль у вираженні емоцій та позиції мовця в цифровому середовищі. Аналізуючи взаємодію користувачів на таких платформах, як *Instagram*, *Facebook*, *Viber*, *Snapchat*, *WhatsApp* та *Twitter*, дослідники доводять, що архітектура кожного медіа має вплив на характер мультимодального діалогу. Їхній аналіз показує, що для розуміння онлайн-дискурсу необхідно одночасно

враховувати технічні аспекти платформ та семіотичні ресурси, якими послуговуються користувачі.

Якщо технічна архітектура соціальних медіа визначає рамки комунікації, то роль користувачів полягає у її наповненні індивідуальним змістом та стилем. Так, наприклад, соціальна мережа *Instagram* демонструє, як поєднання зображень, текстових підписів, хештегів і стилістики профілю перетворює профілі користувачів на інструменти самопрезентації. Через добір візуального наповнення, хештеги і способи взаємодії з аудиторією формується індивідуальний стиль комунікації і, як наслідок, – впізнаваний образ автора. Це підтверджується сучасними дослідженнями *Instagram*-дискурсу [77], у яких мультимодальна структура профілю розглядається як репрезентація культурних та особистісних смислів у цифровому середовищі.

Окремим напрямом у межах соціальної семіотики є теорія «візуальної граматики» Г. Кресса і Т. ван Лейовена [61], що зосереджується на візуальних механізмах створення значень у медіатекстах. Згідно з визначенням дослідників, «візуальна граматика» аналізує композицію, колір, кадрування та пропорції зображень для розуміння того, як ці елементи структурують сприйняття повідомлення. Такий аналіз демонструє, як абстрактні ідеї візуально реалізуються у медіадискурсі, адже композиція, кольорова палітра та типографіка можуть значною мірою впливати на інтерпретацію повідомлення реципієнтами.

Отже, під мультимодальністю в медіадискурсі розуміється перехід до складних, технологічно опосередкованих форм комунікації, які поєднують вербальні та невербальні засоби в цілісні повідомлення. Ця конвергенція підвищує виразний потенціал медіа-контенту й визначає способи його впливу на аудиторію. Інтеграція мультимодальних елементів дозволяє більш ефективно залучати емоції реципієнтів та конструювати смисли, що підкреслює важливу роль медіа у конструюванні інтерпретацій реальності суспільством.

1.3. Сучасні підходи до вивчення структури концепту, реалізованого в медіадискурсі

Зростаючий інтерес до мультимодального конструювання значення в медійних текстах підкреслює важливість розуміння того, як концептуальні структури реалізуються в різних комунікативних модусах. Концепт тлумачиться як «мінімальна структурна одиниця значення» [91, с. 38]. Структура концепту розуміється як сукупність його загальних характеристик, які дозволяють ідентифікувати конкретний об'єкт або явище як елемент картини світу [21, с. 64]. Картина світу є динамічним когнітивним утворенням, що складається з глобальної мережі концептів, у рамках якої відбуваються когнітивні операції [4], що лежать зокрема і в основі продукування та інтерпретації медіатекстів. При аналізі структури концепту існує необхідність у формуванні номінативного поля, яке включає всі мовні засоби його вербалізації. Це поле охоплює спектр лінгвістичних засобів, що використовуються для вербалізації понять, включаючи «лексико-семантичні групи, тематичні категорії, синонімічні ряди та лексико-фразеологічні поля» [7, с. 24], що є релевантними в конкретному культурному або історичному контексті.

Концепт – це інформаційна структура свідомості, ментальна репрезентація або набір репрезентацій, що формуються через сприйняття, тілесний досвід, мовне використання й культурний контекст [41; 39; 67]. Це мультисубстратна, організована певним способом одиниця пам'яті, що містить набір вербальних та невербальних знань про об'єкт пізнання. В основі концепту лежить уявлення, представлене у формі пропозиційних структур і позначене конкретною номінативною одиницею. Концепти класифікують інформацію відповідно до сконструйованих суспільством класів і категорій [75]. Хоча слово слугує засобом доступу до концептуальних знань [42], воно може позначати кілька концептів.

Більшість дослідників сходяться на думці, що концепти мають структуровану, але гнучку організацію, яка зазвичай складається з центрального ядра та більш розмитої периферії, відповідно до принципу поля. Лінгвісти

розрізняють базовий рівень та додаткові, залежні від контексту когнітивні ознаки, та аналізують концепти як мережеві структури. Ці структури зазвичай інтерпретуються в рамках концептуальних доменів та часто передаються за допомогою метафоричних засобів. У сучасній лінгвістці підкреслюється структурований характер концептів, їхні плинність та нечіткість меж [10, с. 32], що дозволяє динамічно інтерпретувати їх у різних медіа-середовищах.

У медіадискурсі концепти здебільшого реалізуються шляхом мультимодальної актуалізації через комбінацію різних семіотичних модусів, що зумовлено особливостями медіаконтенту. Основними елементами концептів, що мультимодально реалізуються в онлайн-медіа, часто є ключові мовні маркери, а периферійні елементи можуть включати візуальні метафори, що є автономними механізмами створення смислу, які не відтворюють вже наявні концептуальні структури, а створюють нові смисли безпосередньо у візуальному полі, виступаючи засобом художнього узагальнення та репрезентації концептів, що досліджуються [34]. До таких елементів також належать культурно-специфічні меми, що є візуальними макросами, які здебільшого супроводжуються вербальними елементами, зокрема хештегованими концептами, що актуалізуються в цьому мемі [4], і таким чином спрощується його інтерпретація реципієнтами. Цей підхід узгоджується з радіальними категоріями Дж. Лакоффа [66], де периферійні елементи створюють варіації навколо основного елемента, що дозволяє враховувати культурну специфіку та контекстуальну адаптацію.

У контексті концептуалізації в медіадискурсі важливо розкрити зміст поняття «мультимодальний текст» як мовного елемента, що бере ключову роль у мультимодальній реалізації концептів. Мультимодальний текст – це комунікативний продукт, що інтегрує вербальні, візуальні, аудіальні та просторові компоненти, які у сукупності утворюють загальний смисл, що є не адитивним, тобто не утворюється простим додаванням смислів окремих компонентів, а мультиплікативним, оскільки, у комбінації, ці компоненти

можуть змінювати або посилювати одне одного, а також поєднувати конкретне з абстрактним [31, с. 24].

В інформаційному просторі України під час війни, тобто в сучасних українських медіа, важливе місце посідають мультимодальні тексти сугестивної орієнтації, які «забезпечують ефективний вплив на суспільство і об'єктивують наративи, емоційно насичені описом» [22, с. 6]. Прикладом таких мовних одиниць є патріотичні тексти, які транслуються переважно через онлайн-медіа, зокрема через соціальні мережі, та поєднують інформацію, яка складається з різних кодів, у формі візуальних, вербальних та аудіальних текстів. Поєднання цих кодів створює особливий інформаційний продукт, значення якого не може бути повністю виражене за допомогою одного окремого коду. Структура мультимодального тексту побудована таким чином, щоб створити нову семантичну одиницю, яка сприймається одержувачем переважно на емоційному рівні. Мультимодальні тексти сугестивного характеру мають широку аудиторію та функціонують як швидка реакція на кризові ситуації під час війни. У таких текстах часто використовуються тропи, які допомагають, наприклад, описати можливу еволюцію кризи, через трансляцію емоцій травмованого суспільства. Мультимодальні тексти яскраво зображують події, пов'язані з культурною спадщиною нації, та містять багато елементів фольклору. Вони сприяють поліпшенню емоційного благополуччя суспільства і створюють тривалий сугестивний вплив на реципієнтів через багаторазові відтворення [ibid., с. 6–7].

У цьому контексті політичний дискурс як частина військового дискурсу також відіграє значну роль. «Політичний дискурс в умовах російсько-української війни характеризується лексичними одиницями-маркерами (вербалізованими концептами), які виконують номінативну, прагматичну, експресивну функції, а також функцію інтерпретації та дейктичну» [5, с. 51]. Ці лексичні маркери в мультимодальних текстах посилюють їхній сугестивний вплив, слугуючи мовними засобами вираження емотивності, а також ідеологічних посилів.

Залежно від жанру, цільової аудиторії та контексту комунікації, особливості вираження певного концепту можуть варіюватися. Однак комплексний аналіз можливий лише за умови повного врахування взаємодії між вербальними та невербальними компонентами [25, с. 53].

Ключовою методологією мультимодального аналізу побудови концептів, що реалізуються у вигляді мовних утворень, які продукуються із залученням різних модусів, є аналіз мультимодальних метафор. Останніми роками увага дослідників, зокрема нідерландської школи мультимодальних досліджень [45–49], прикута до цих мовних утворень, що часто зустрічаються в медіапродуктах, як-от фільми, телешоу та рекламні ролики. Ці метафори містять у собі семіотичні коди різного походження, наприклад візуального та вербального, для реалізації одного певного концепту через призму іншого концептуального або семантичного домену.

Дослідження мультимодальних метафор ґрунтується на теорії концептуальних метафор, розробленій Дж. Лакоффом і М. Джонсоном, згідно якої метафори виникають у ході психічних процесів людини, перш ніж вони виражаються вербально. Отже, концептуальні метафори слугують фундаментальними когнітивними інструментами, що використовуються для організації людського досвіду та формування когнітивних моделей, які відповідають за світосприйняття. Це можна простежити на прикладі політичного дискурсу, де метафоричні моделі впливають на формування ідеологічних переконань та поширюють певні наративи. Наприклад, консервативна риторика США часто використовує метафоричну модель «суворого батька», тоді як ліберальна риторика спирається на метафору «турботливого батька». Ці когнітивні структури допомагають спростити для сприйняття складні політичні ідеології на прикладі повсякденного досвіду. Як підсумок, концептуальні метафори формують мислення на індивідуальному, національному та культурному рівнях [65, с. 153].

Ч. Форсвіль вніс доповнення до теорії концептуальних метафор Дж. Лакоффа та М. Джонсона, включивши мультимодальні структури. Дослідник стверджує, що хоча вербальні метафори, як правило, виражають концептуальне значення точніше, ніж інші комунікативні засоби, вони все одно дають лише приблизне уявлення про когнітивну активність людини. На відміну від вербальних, мультимодальні метафори задіюють кілька семіотичних засобів для конструювання значення, що набуває важливого значення в медіадискурсі, де абстрактні ідеї передаються за допомогою поліструктурних засобів вираження [45, р. 260]. Якщо акцентувати увагу саме на онлайн-медіадискурсі, то найчастіше такі метафори використовуються у постах в соціальних мережах, рекламних відеокампаніях, в інфографіках тощо.

На додаток до когнітивних та мультимодальних аспектів метафори, символічні структури, описані в семіотичній теорії А. Греймаса, надають додаткового пояснення тому, як формується значення в медіатекстах. Структурна семіотика А. Греймаса, зокрема його актантна модель та бінарні опозиції, допомагає розкрити приховані наративні та символічні ролі, що лежать в основі мультимодальної комунікації [51]. Таким чином, теорія А. Греймаса дозволяє глибше зрозуміти, як мультимодальні елементи взаємодіють для кодування значень.

Семантичний аналіз, який здійснюється в напрямі «від слова до думки» [92, с. 21] допомагає вивчити значення та вирази, зокрема лексеми-репрезентанти концептів, в їхньому культурному контексті, дозволяє зрозуміти, як певні концепти сприймаються в конкретному культурному середовищі. Дослідження наративів культури як структур, в яких задовані суспільні цінності та переконання, дає змогу простежити повторення або трансформацію концептів у різних дискурсивних формах. При цьому «семантичний аналіз може мати характер нелінійної репрезентації, не простого переліку сем, а моделі їхніх зв'язків у структурі значення» [20, с. 421]. Отже, побудова таких зв'язків забезпечує можливість виявляти приховані культурні смисли.

Концептуальний аналіз пов'язаний із семантичним, що підтверджується існуванням когнітивної семантики. Однак при концептуальному аналізі увага зосереджується на фреймових моделях, схемах та схематах, які пов'язані із концептуальною структурою, та прототиповості й стереотипності, що є «структурними параметрами категоризації світу за допомогою мови» [16, с. 191]. Цей вид аналізу починається із визначення контекстуальної ситуації, у якій функціонує концепт-ціль. Наступним кроком є виокремлення концептуальних метафор дискурсивних ситуацій, що є складовими концепту-цілі. Далі проводиться аналіз лексичних та стилістичних засобів вербалізації концепту-джерела, які слугують для актуалізації цих метафор [14, с. 105]. Для аналізу багатозначних або полісемічних концептів застосовуються когнітивна семасіологія, у якій розглядаються когнітивні механізми, які відповідають за розвиток цього явища [6, с. 20].

Мультимодальний підхід передбачає дослідження способів реалізації концептів через поєднання різних семіотичних модусів. Згідно моделі мультимодального аналізу дискурсу, розробленої Г. Крессом і Т. ван Лейовеном [63], комунікація є за своєю суттю мультимодальною, і кожен модус залучає характерні для нього семіотичні ресурси, які комплексно конструюють значення. Відповідно до цієї концепції можна простежити, що взаємодія мови та елементів різних модусів в сучасних медіа допомагає покращити ефективність комунікації з аудиторією. Отже, концепт тут розуміється як складна, багаторівнева одиниця, або мультимодальний комплекс, де кожен семіотичний модус відіграє важливу роль у його інтерпретації.

У своєму дослідженні Г. Кресс та Т. ван Лейовен [ibid.] зацентрували увагу саме на візуальні знаки, які, як і мовні, реалізують три метафункції, а саме ідеаційну, інтерперсональну та текстуальну, що забезпечують репрезентацію подій, соціальних ролей та способів організації повідомлення у візуальному просторі. На відміну від мовного коду, який розгортається у часі, візуальний код функціонує у просторі, поєднуючи елементи зображення, як-от колір,

композиція, світлотінь, ракурс та символіку, у цілісну семантичну одиницю. Такий підхід може бути застосований при аналізі візуальних засобів реалізації концептів в медіа, в яких важливу роль відіграє саме візуальний модус.

З огляду на швидкий розвиток когнітивної лінгвістики та все більш широке використання мультимодальних підходів у дослідженнях, тема концептів, що мультимодально реалізуються в онлайн-медіа потребує подальшого вивчення. Таким чином, концепти в сучасному онлайн-медіа дискурсі розглядаються як складні семіотичні одиниці, що функціонують у мультимодальних текстах, поєднуючи вербальні, візуальні та аудіальні елементи. Різноманітність підходів, запропонованих у когнітивній лінгвістиці, семіотиці та мультимодальному аналізі дозволяє розуміти концепт як ментальну категорію та структурний елемент створення значення, який може змінювати свою форму залежно від медіа-контексту. Ці питання є особливо актуальними в контексті українського військового онлайн-дискурсу, де концепти слугують інструментами ідентифікації та конструювання значення.

Висновки до розділу 1

1. Медіадискурс є багатовимірним суспільно-комунікативним явищем, яке існує в дигітальному середовищі та складові якого поєднують у собі мовні, візуальні та аудіальні семіотичні ресурси. Дигітальні форми медіа визначають специфіку інформаційного суспільства, для якого характерні глобальний та безперервний доступ до мережі Інтернет, швидке розповсюдження новин та активна участь користувачів у продукуванні та поширенні контенту, що є свідченнями трансформації комунікативних практик. Вивчення дигітального дискурсу здійснюється із залученням таких методів, як-от концептуальний та семантичний аналіз, дискурс-аналіз та мультимодальний аналіз, що дозволяє відслідкувати взаємодію різних семіотичних елементів у процесі смислотворення. Застосування цих

методів забезпечує виявлення механізмів побудови та функціонування картини світу реципієнтів в сучасному медіапросторі.

2. Мультимодальність є ключовою характеристикою сучасного медіадискурсу та визначається як інтеграція кількох модусів у процесі комунікації, що передбачає взаємодію мовних, візуальних, аудіальних та інших семіотичних ресурсів при створенні повідомлення. Вона допомагає забезпечити передачу інформації та водночас чинить комплексний вплив на адресата, зокрема на когнітивні механізми його свідомості, а також сприяє конструюванню концепції колективної ідентичності та поширенню соціально значущих смислів, яка досягається завдяки інтеграції різноманітних семіотичних ресурсів, що є виявленням цього явища.

3. Концепт, що реалізується мультимодально, як ключова категорія медіадискурсу, є когнітивним конструктом, що виникає в результаті інтерпретації мультимодальних текстів. Мультимодальний текст складає зовнішню форму через різні модуси, кожен з яких сприяє розумінню концепту, тоді як сам концепт формується внутрішньо через сприйняття та емоційне мислення реципієнтів. Така подвійна організація зумовлює складну внутрішню структуру концепту з центральними та периферійними елементами, більшою відкритістю до смислових нашарувань та контекстуальних переосмислень. Відповідно, аналіз мультимодальних текстів у медіадискурсі потребує врахування всіх семіотичних ресурсів повідомлення та когнітивно-прагматичних механізмів їх інтерпретації.

РОЗДІЛ 2

ВЕРБАЛЬНІ ТА ВІЗУАЛЬНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ *RESILIENCE* В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ТА УКРАЇНОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ УКРАЇНИ ТА ЇХНЯ ВЗАЄМОДІЯ

2.1. Вербальні засоби реалізації концепту *RESILIENCE* в англійськомовному та українськомовному медіадискурсі України

Вибірка прикладів для аналізу у цьому підрозділі була сформована на основі комплексного опрацювання англійськомовного контенту українських акаунтів в *Instagram*, зокрема *@united24.media*, *@ukraine.ua*, *@zelenskyy_official*, *@ukrainian_institute*, *@weareukraine.info* тощо. До неї увійшли публікації, що містять текстові підписи до фото і відео. Такий матеріал відображає особливості сучасного медійного дискурсу країни під час війни та реакцію міжнародної аудиторії, яка активно долучається до підтримки України.

Вибірка охоплює дописи, що містять вербальний компонент та були опубліковані в період з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну (2022-2025 рр.), а саме: офіційні звернення Президента України, дописи про бойові дії, емоційні історії окремих солдатів, цивільних та волонтерів тощо. Завдяки цьому можна простежити, як вербальні засоби реалізують концепт *RESILIENCE* у різних жанрах медіадискурсу, як-от комунікація державних інституцій з українськими та іноземними громадянами та повсякденні дописи українських користувачів.

За даними довідкових джерел, лексема *resilience* має такі, ключові для цього дослідження, дефініції:

- 1) “the ability to be happy, successful, etc. again after something difficult or bad has happened” [94];
- 2) “the ability to withstand or adjust to challenges” [97];
- 3) “the ability of people or things to recover quickly after something unpleasant, such as shock, injury, etc” [98].

Ці денотації дозволяють отримати уявлення про форми вияву концепту RESILIENCE у воєнному контексті та номінувати цей концепт як такий, що є типовим для дискурсу у воєнний час, оскільки у самих дефініціях містяться лексеми *something difficult or bad, challenges*, які можна віднести до лексико-семантичного поля “WAR”.

В українських лексикографічних джерелах близькими за змістом до *resilience* виступають незламність, стійкість. У тлумачному словнику надаються такі дефініції до лексем *незламний* та *стійкий*:

- 1) такий, що уособлює непереможність, нескореність, внутрішню незламність;
- 2) такий, якого не можна послабити чи придушити, наполегливий, завзятий;
- 3) той, хто виявляє твердість, стійкість та непохитність у намірах, поглядах та діях; зберігає вірність своїм переконанням;
- 4) такий, що не піддається руйнуванню чи порушенню;
- 5) такий, що здатен твердо стояти [93].

На основі наведених дефініцій англomовних і українських лексикографічних джерел можна виокремити такі ознаки концепту RESILIENCE: здатність витримувати випробування та тиск без руйнування внутрішньої цілісності, зберігати непохитність переконань та вірність обраним ціннісним орієнтирам, залишатися активним та дієздатним у стані загрози, відновлювати звичне життя після травматичних подій, адаптуватися до змінених умов; готовність тривалий час витримувати навантаження, а також «твердо стояти» у метафоричному вимірі.

Аналіз тезаурусів показав, що синонімами лексем *resilience* та *незламність* на позначення сили є *strength, hardiness, persistence, determination, steadfastness, витривалість, міць, сила, стійкість* [90; 95–96]. Отже, усі ці лексичні одиниці є вербалізаторами концепту RESILIENCE. Однак до них також можна віднести деривативи імені концепту та його синонімів, а також всі інші елементи

парадигми, які збігаються за значенням із семантичною структурою імені концепту.

На основі цих даних, до корпусу було включено фрагменти, у яких концепт RESILIENCE або було експліцитно названо за допомогою іменників *resilience*, *незламність*, *стійкість* та споріднених одиниць, або вербалізовано через близькі за значенням лексеми і вирази, що позначають незламність, витривалість, здатність вистояти й відновитися (*unbreakable*, *steadfastness*, *strength of spirit*, *непохитність*, *вистоймо* тощо).

Вербальні засоби у текстах дописів українських англомовних та україномовних акаунтів в *Instagram* відіграють ключову роль у конструюванні концепту RESILIENCE. Вони є частиною когнітивного простору, у якому Україна постає як держава, що протистоїть загрозі у війні та одночасно реалізує себе як активний актор світової політики. У текстах постів домінують емотивно-експресивна лексика, метафоричні конструкції, а також лексеми з експліцитно реалізованими смислами, що асоціюються з силою, незламністю та відновленням.

В англомовних дописах іменник *resilience* функціонує як найчастотніший вербалізатор, що безпосередньо називає ім'я концепту, посідаючи центральне місце в номінативному полі, та часто поєднується з додатковими ознаками:

(1) *Ukrainian defenders show bravery, resilience, and honor every single day* [112].

Одиниця *resilience* входить до переліку моральних якостей захисників. У публікаціях соціальної мережі *Instagram* лексема *resilience* часто поєднується з іншими мовними одиницями, які використовуються для опису героїзму та професійної майстерності військових:

(2) *Thanks to the courage, skill and resilience of our Air Force, Ukraine's skies remain Ukrainian* [142].

У цьому прикладі кінцева позиція лексеми *resilience* в переліку номінацій *courage, skill and resilience* надає висловлюванню кульмінаційного характеру. В

результаті чого незламність постає як ключова риса, притаманна українським військовослужбовцям, яка сприяє забезпеченню територіальної цілісності країни в умовах війни (*Ukraine's skies remain Ukrainian*).

У деяких інших прикладах також фіксується регулярне використання іменника *resilience* у зв'язці з лексемами на позначення якостей людини, як-от *strength*, що є також синонімом імені концепту, та *compassion*:

(3) *Each tells a story of resilience, **compassion**, and progress, reflecting Ukraine's dedication to its people* [134];

(4) *Maria's story is one of millions showcasing the **strength** of Ukrainian resilience in the face of Russia's brutal war* [150];

(5) *We don't just survive – we show resilience and strength, while living our lives almost like everyone else in the world* [130].

Симптоматичним є метатекстуальне проговорювання значення концепту, що досліджується:

(6) *Yet Ukrainians continue to prove that resilience is **not just a word** – **it's a way of life*** [145].

У наведеному фрагменті концепт RESILIENCE також опосередковано реалізується через метафоричне протиставлення-пояснення *not just a word — it's a way of life*, де *resilience* виступає мовним репрезентантом людської риси та водночас є перформативом, що позначає життєву практику. Отже, тут експліковано називається концептуальна метафора RESILIENCE IS A WAY OF LIFE.

У деяких дописах зустрічаються фрагменти, коли у вступних репліках можна побачити одразу кілька лексем, які складають лексико-семантичне поле концепту, що досліджується:

(7) *Endurance. Resilience. Strength ... We don't just survive — we show resilience and strength, while living our lives almost like everyone else in the world* [130].

Як вже було зазначено, в україномовному дискурсі ядро концепту представлене насамперед лексемою *незламність*:

(8) *Ця історія про незламність і віру. Наші хлопці вижили там, де, здавалося, шансів не було* [106].

У наведеному прикладі лексема *незламність* актуалізує одну з ключових ознак концепту RESILIENCE, а саме здатність зберігати стійкість в умовах випробувань. Речення, що слідує далі, не вербалізує концепт безпосередньо, однак підсилює та підтверджує виражену у вербалізаторі ознаку.

У переважній більшості випадків *незламність* постає як позитивна, соціально схвалена якість, однак окремі контексти актуалізують її амбівалентний характер:

(9) *Українська незламність має велику ціну. Це не тільки людські життя на фронті і в тилу – це й ментальне здоров'я цілого народу* [120].

Тут *незламність* постає як риса, притаманна всьому народу, а її «велика ціна» пов'язується з втраченими життями та психічним виснаженням як наслідками опору труднощам. Концепт RESILIENCE переосмислюється як сила та травматичний досвід, який доводиться витримувати.

Поряд із *незламністю* в україномовному дискурсі функціонує також синонім *стійкість*:

(10) *У День захисників і захисниць України дякуємо їм за сміливість, стійкість та незламність* [103].

У цьому ряду синоніми *стійкість* і *незламність* взаємодоповнюють один одного.

Прикметниковим деривативами та синонімами концепту, що досліджується, є *resilient* та *unbreakable*:

(11) *This is what Ukrainian defenders look like – brave, resilient, and unbreakable. Standing strong on the frontlines* [110].

Тут прикметники формують синонімічний паралелізм, і разом із *Ukrainian defenders* виступають референтами концепту (*resilient and unbreakable Ukrainian*

defenders). Одиниця *standing strong*, що також є вербалізатором досліджуваного концепту, переводить прикметникову ознаку в площину дії.

В україномовних текстах домінують прикметники *незламний* та *непохитний* (зустрічаються в 26% та 18% прикладах україномовної вибірки відповідно). Це демонструється у прикладі, де звільнений з полону військовий емоційно вигукує:

(12) *Я незламний! Я люблю свою країну!* [104]

Тут *незламний* функціонує як елемент особистісної ідентичності. Паралельна конструкція демонструє, що стійкість мислиться як похідна від патріотичної позиції.

Як було продемонстровано вище, прикметникові вербалізатори концепту, що досліджується, часто використовуються для характеристики військових:

(13) *Сталеві і непохитні продовжують захищати свою Батьківщину* [100].

Лексема *непохитні* тут прирівнюється до *сталеві*, що також є непрямим вербалізатором концепту з фразеологічним відтінком, який метафорично переносить концепт RESILIENCE із абстрактного у матеріальний вимір, коли незламність порівнюється з міцністю сталі.

Концепт RESILIENCE також може репрезентуватися через метафоричні вирази:

(14) *Незламність – у нашій ДНК* [125].

Тут RESILIENCE реалізується через біологічну метафору як вроджена, успадкована риса нації, що асоціюється з українським народом.

Концепт RESILIENCE часто реалізується через заголовки з ознаками метафоричності та символічності:

(15) *1000 днів незламності: Україна тримає щит!* [121].

У наведеному прикладі числівник *1000 днів* виконує функцію інтенсифікатора, який допомагає конкретизувати тривалість, підкреслити сталість та безперервність опору. Лексема *незламність* виступає вербалізатором

концепту RESILIENCE, а персоніфікація *Україна тримає щит* конструює образ країни (УКРАЇНА – ЦЕ ВОЇН), яка уособлює свій народ, що обороняється.

Часто синонімічні одиниці імені концепту утворюють градаційні ряди:

(16) *Ukrainians have become a symbol of indomitability, steadfastness, courage and strength of spirit for the world* [129].

Це є одним із типових прикладів, коли українці як ціла нація виступають символом незламності.

Важливим компонентом вербальної реалізації концепту RESILIENCE є дієслова, що позначають тривале протистояння, витримку та відновлення. Зокрема такими є дієслова *to endure* та *to keep on living*, що часто вживаються разом із *resilience*:

(17) *Yet, Ukrainians **endure**. They **keep on living** because war is not the reason to put everything on hold. We **don't just survive** – we show resilience and strength...* [130].

Тут за допомогою лексем *endure, keep on living, don't just survive* незламність виявляється як здатність не зупинятися, продовжувати жити та діяти попри війну.

Лексеми на кшталт *to rebuild, to improve, to breathe new life* вербалізують концепт RESILIENCE у такий спосіб, де незламність виявляється як здатність витримати удар та відбудувати руйнування:

(18) *Ukraine is determined to rebuild, improve, and breathe new life into destroyed premises ... Peace can only be achieved through strength – through the collective strength of Ukraine and the entire world* [116].

У подібних прикладах концепт репрезентується через метафору RESILIENCE IS REBUILDING.

В україномовних текстах ключовими є дієслова *вистояти, не зламатися, продовжувати жити, працювати, вчитись*:

(19) *Вистоїмо. Переможемо. Відбудуємо* [117].

У цьому прикладі актуалізується динамічний аспект концепту, що можна подати у вигляді вищезазначеної метафори, а також RESILIENCE IS A PROCESS.

У деяких прикладах концепт RESILIENCE реалізується через декларації:

(22) *П'ять місяців. Після восьми років. Війна не зламала Україну і не зламає* [151].

Такі конструкції є непрямыми вербалізаторами концепту, що досліджується – вони є мовними втіленням акту незламності.

Концепт RESILIENCE актуалізується через опис повсякденного життя цивільних попри війну контекстуально через конструкції на кшталт «*всупереч усьому продовжувати (щось робити)*»:

(23) *Всупереч усьому містяни продовжують жити, співати, ходити до школи, тренуватися, творити й боротися за майбутнє країни. У День Харкова згадуємо разом, як останні три з половиною роки живе незламне місто на північному сході України* [105].

Перелік дієслів після *продовжують (жити, співати, ходити до школи, тренуватися, творити, боротися)* репрезентує концепт RESILIENCE як активну життєву позицію, де повсякденна рутинна стає формою опору. Місто Харків тут постає як символ незламності, що є вже усталеною асоціацією для багатьох українців, і цей приклад є ілюстрацією того, як концепт RESILIENCE може мати культурно-специфічні вербалізатори на прикладі конкретного міста.

Концепт RESILIENCE може реалізовуватися не лише на рівні окремих слів та словосполучень, а й на рівні речень, зокрема у вигляді паремійних одиниць:

(24) *Життя переможе смерть, а світло переможе темряву* [118].

В основу цього вислову, який набув статусу афоризму після промови Президента України, взято паралельну антитетичну конструкцію, де антоніми *життя – смерть та світло – темрява* реалізують метафору боротьби добра зі злом. Диференційними ознаками концепту RESILIENCE тут є здатність до подолання труднощів, а також віра в позитивний результат, що демонструє поєднання

раціонального та емоційного аспектів, які асоціюються з концептом, що досліджується.

У деяких прикладах концепт RESILIENCE безпосередньо представлено як такий, що належить до домену WAR:

(25) *It is a story of how war transforms, but does not destroy [146].*

Це також метафоричний рефреймінг стійкості, де RESILIENCE означає здатність змінюватися, адаптуватися, а не здаватися.

Концепт RESILIENCE також непрямо вербалізується через конструкції у формі гасел:

(26) *United we stand. United **we will win!** [132]*

Тут конструкція *we stand* у поєднанні з *we will win* формують метафоричну модель RESILIENCE IS STRIVING FOR VICTORY.

Подібні приклади часто зустрічаються в промовах Президента України:

(27) *We will not be broken by shelling... Our warriors are strong, volunteers are tireless, partners are reliable, and people are indomitable [122].*

Заперечення *will not be broken* у поєднанні з *strong* та *indomitable* створює чітку вербальну рамку незламності.

В україномовному сегменті аналогічну функцію виконують одиниці:

(28) *Три роки тому ми дали собі одну-єдину обіцянку: вистоїмо. І сьогодні продовжуємо її виконувати. Історії незламності, стійкості, сили та непохитності є в кожному куточку України. [128].*

Повтори дієслова *вистоїмо* у різних контекстах перетворюють його на лінгвістичний маркер, який легко поширюється і через який незламність постає як колективна риса, притаманна всьому народу під час війни.

Поза ядром функціонує широкий пояс вербалізаторів, що розгортають концепт RESILIENCE у різних семантичних напрямках. В англійських прикладах ними часто виступають ідіоми, що є характерним та поширеним явищем для цієї мови:

(29) *The strength of Ukraine lies in its defenders – those who stand firm in the sky, at sea, and on the frontlines* [136].

Тут *strength* експлікує аспект колективної сили народу, що уособлюється через *Ukraine*, а ідіома *stand firm* підсилює ступінь виразності концепту у реченні.

Порівняння англомовних та україномовних прикладів дозволяє виокремити кілька загальних тенденцій у вербальній реалізації концепту RESILIENCE в *Instagram*-дискурсі. Англомовні дописи орієнтовані передусім на зовнішню аудиторію, де Україна зображується як символ незламності:

(30) *Ukraine of today is not only about the resilience of its people, but also about the power of technology...Ukraine is redefining modern warfare on the battlefield* [131].

В україномовних дописах увага частіше зосереджена на описі повсякденності українців у часи війни. Це простежується на прикладі дописів про життя під обстрілами й відключеннями, реабілітацію та протезування після поранень:

(31) *Незламні українці розрулюють колапси під час відключень світла* [124];

(32) *Незламні українці...в метро лунали українські пісні, поки тривала повітряна тривога* [99];

(33) *Протезування – це важко. Але, що може підбити нашу націю? Вірно – нічого! Вистіймо!* [123].

За функціональною спрямованістю мовні засоби, що реалізують концепт RESILIENCE в українському англомовному медіадискурсі репрезентують країну в стані війни на світовій арені через її цінності та заклик до мобілізації міжнародної підтримки. У таких прикладах поряд з вербалізаторами концепту використовуються лексеми на позначення цих цінностей:

(34) *...strength of Ukraine lies in its defenders – those who stand firm in the sky, at sea, and on the frontlines...we will never forget those who lost their lives fighting for our independence* [136];

*(35) Ukrainians remain defiant and resilient in their fight for **victory** and **freedom*** [149];

Відповідно до типів суб'єктів незламності в англомовних прикладах RESILIENCE часто приписується нації в цілому або окремим соціальним класам:

*(36) **Ukrainians** have become a symbol of indomitability* [129];

*(37) Today is Teachers' Day in Ukraine, honoring the resilience and crucial role of **educators** who continue their work amid the full-scale war* [108];

*(38) Today, Ukraine honours its **medical workers** – the people who embody strength, resilience, and humanity* [143];

*(39) And it is right that today we also recognize our **communities** in Ukraine, our cities that so often endure the heaviest burden in defense and resilience* [152].

В україномовних текстах дописів часто присутні індивідуалізовані історії, наприклад, про військових, які кажуть:

(40) Я незламний [104].

Отже, в англомовному та україномовному українському медіадискурсі концепт RESILIENCE формується як структурно-смилова одиниця, вербалізатори якої виражають характерну для українського народу під час війни рису стійкості через лексеми, що належать до різноманітних граматичних класів, а також через синтаксичні структури. Сукупність таких прийомів, як-от гасельність, метафоризація, градація, використання паремій та ритмізованих структур, сприяє здійсненню необхідного прагматичного ефекту. Вербальні засоби в англомовному та україномовному медіадискурсах формують спільне лексико-семантичне поле концепту RESILIENCE, але реалізують його з різними прагматичними акцентами. В англомовному медіадискурсі акцентуються універсальна цінність та глобальна видимість української незламності, а в україномовному – її екзистенційний та буденний аспекти.

2.2. Візуальні засоби реалізації концепту *RESILIENCE* в англійськомовному та україномовному медіадискурсі України

У сучасній масмедійній комунікації, яка має мультимодальний характер, візуальний канал виступає рівнозначним поряд із вербальним засобом концептуалізації смислів. У рамках цього дослідження візуальні засоби розглядаються як один із способів вербалізації концепту *RESILIENCE*, який в українському англomовному та україномовному онлайн-медіадискурсі постає через символи, які репрезентують національну ідентичність, героїзм, та відновлення в умовах війни. Такий аналіз дозволяє простежити, як іконічні та символічні елементи візуальних повідомлень формують когнітивну модель концепту *RESILIENCE*.

Для аналізу було сформовано вибірку із 200 фото та фрагментів з відео з дописів *Instagram* з офіційних англomовних та україномовних українських акаунтів. Матеріал охоплює публікації періоду повномасштабного вторгнення (2022-2025 рр.), що відображають соціально-політичні, культурні та емоційні аспекти онлайн-комунікації цього часу. Візуальний код є ключовим кодом комунікації в цій соціальній мережі, адже, першочергово, задум соціальної мережі полягав у поширенні світлин.

Одним із найчастотніших візуальних засобів репрезентації концепту *RESILIENCE* є світлини з українськими військовими як символу незламності:

Рис. 2.2.1. Ukrainian soldier as a symbol of resilience [114]

Концепт *RESILIENCE* виражено на рис. 2.2.1 через візуальні маркери на позначення сили, зосередженості та готовності до дії українського захисника. Центральне розташування фігури та прямий погляд у камеру свідчать про його рішучість та готовність до дій. Також у такий спосіб будується візуальний

контакт з глядачем та реалізується інтерперсональна метафункція візуального знака. Задній фон, ліс, актуалізує периферійну концептуальну ознаку єдності з рідною землею, а статична поза військового репрезентує метафоричну модель RESILIENCE IS COMPOSURE. Як вияв емерджентної властивості візуальної метафори, незламність постає тут як здатність діяти в умовах загрози.

Рис. 2.2.2. Resilient female soldiers [115]

На фото на рис. 2.2.2 концепт RESILIENCE реалізовано через зображення жінок-військових, операторок дронів. Відкритий простір, технічне оснащення та впевнені пози військових конструюють метафоричну модель концепту RESILIENCE IS CONTROL. Кадр, так само як і попередній приклад, є реальною репрезентацією, де герої є справжніми учасниками воєнних дій, що увиразнює ознаки досліджуваного концепту.

В українському онлайн-медіадискурсі концепт RESILIENCE часто візуально репрезентується через сцени мирного життя, що триває попри війну, зокрема через освітні, культурні та побутові ситуації, які набувають символічного змісту:

Рис. 2.2.3. Ukrainian children study in the metro [109]

Концепт RESILIENCE реалізується на світлині на рис 2.2.3 через візуальне відтворення освітнього процесу в умовах війни. Кадр демонструє дітей, які навчаються у метро, що виконує функцію укриття. В такий спосіб на зображенні символічно поєднуються буденність та війна. Лінійна перспектива із

зображенням станції метро, що заповнена людьми, демонструє масовість явища та увиразнює зображення колективної витривалості. Діти, зосереджені на навчанні, уособлюють майбутнє, яке продовжує формуватися навіть під час війни. У такий спосіб перед користувачами соцмережі постає символічне зображення витривалості нації. RESILIENCE IS CONTINUED LEARNING виступає тут метафоричною моделлю концепту.

Концепт RESILIENCE також візуально реалізується в кадрах з українськими військовими, що повернулися з полону:

Рис. 2.2.4. Freed POWs as a symbol of resilience [153]

В українському онлайн-медіадискурсі концепт RESILIENCE також репрезентується через зображення протестів на вулицях міст:

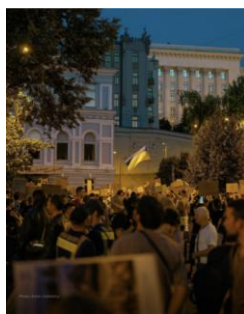

Рис 2.2.5. The unbreakable Ukrainian people protest [141]

На світлині на рис. 2.2.5 досліджуваний концепт реалізується через візуальне відтворення вечірнього міського мітингу з великим натовпом людей із піднятими плакатами та прапором України у центрі кадру, що виступає тут салієнтним об'єктом та символізує незламний дух спільноти, що відстоює свої цінності та волю під час протесту. Відсутність людей, які дивляться прямо в камеру, та ракурс «на рівні очей» занурюють аудиторію соцмережі всередину події. У такий спосіб формується метафорична модель концепту RESILIENCE IS NATIONAL SOLIDARITY.

Концепт RESILIENCE може також візуально репрезентуватися через сцени порятунку тварин після обстрілів або евакуацію на територіях, де ведуться бойові дії:

Рис. 2.2.6. Rescuing a lion from shelling [139]

На світлині на рис. 2.2.6 кілька чоловіків несуть лева, ймовірно, евакуюючи його з зоопарку на прифронтовій території. Лев є салієнтним об'єктом, незважаючи на не безпосереднє центральне розміщення, адже він є єдиною твариною серед людей. Тобто він є фокусом уваги. У такий спосіб демонструються характерні для українського народу, особливо виразні під час війни, риси: командна робота та прояв турботи до всіх, хто цього потребує. Отже, тут реалізується метафорична модель концепту RESILIENCE IS HUMANITY.

Частотними є випадки, коли концепт репрезентується через зображення безперервної роботи екстрених служб під час повітряних тривог, як-от медиків у підвалах:

Рис. 2.2.7. Ukrainian doctors work in the basement [146]

Фото на рис. 2.2.7 демонструє команду хірургів, які працюють в операційному блоці, облаштованому в підвальному приміщенні. Сцена знята крізь «вікно», отже, тут застосовується прийом рамкування, що разом із відсутністю поглядів лікарів у камеру переводять глядача в роль свідка. Центральна кругла операційна лампа є салієнтним елементом. Її яскраве світло

падає над лікарями. В такий спосіб у темному підвалі увага глядача фокусується лише на цих об'єктах. Однак на невиразному тлі можна розрізнити вентиляційні короби, характерні для підвального приміщення, і разом з темнотою підвалу вони є другорядними, але також ключовими для розуміння змісту, елементами кадру, по яким можна виявити, де він знятий. Кінесичні елементи, як-от зосереджені пози, свідчать про активну роботу. Організована робота під світлом лампи демонструє контроль та порядок попри обставини, і в такий спосіб візуально конструюється метафорична модель концепту RESILIENCE IS THE DUTY TO RESCUE.

Концепт RESILIENCE також актуалізується через змалювання мистецтва, що твориться в укриттях та підвалах під час війни:

Рис. 2.2.8. Theatre performance in the basement [146]

На рис. 2.2.8 зображена театральна вистава у підвалі. Актор, який тут є салієнтним об'єктом, під світлом, ймовірно, лампи, робить уклін на імпровізованій сцені з піддонів, а довкола сидять глядачі. Аналогічно до попереднього прикладу, підвальна пійма та піддони виконують другорядну, але ключову для інтерпретації роль. Вони маркують воєнний контекст та умови, в яких проходить цивільне життя. Погляди глядачів сфокусовані на дії на сцені. Ракурс «на рівні очей» та мала соціальна дистанція занурюють глядача в подію, і в такий спосіб актуалізується інтерперсональна метафункція, що виявляється в залученні та співучасті. Текстуальна метафункція полягає в побудові контрасту світла та пійми, де світло сцени виступає як «осередок життя» серед пійми. Отже, тут реалізується метафорична модель RESILIENCE IS ART.

Концепт RESILIENCE також репрезентується через візуальні метафори, що змальовують воєнні операції в символічних образах:

Рис. 2.2.9. Operation Spiderweb as a manifestation of Ukrainian resilience [144]

Ілюстрація на рис. 2.2.9 є посиланням на операцію «Павутина», під час якої, завдяки скоординованій роботі СБУ та використанню сучасних технологій, було уражено десятки одиниць російської авіації в глибокому тилу противника. У центрі зображення розміщений павук у формі вантажівки з тризубом. У лапах хижака видно джойстик, а довкола нього – павутина та багато дронів. Ворожі літаки із літерою “Z”, що є асоціативним знаком на військовій техніці РФ, заплуталися в павутині. Центральне розміщення робить «павука» салієнтним елементом, концентричний візерунок зосереджує погляд від країв до осердя. Зображення відповідає метафорі “Intelligence vs. Force”, де незламність є невід’ємною чеснотою, яка допомагає перемагати ворога, що кількісно переважає.

Концепт RESILIENCE також представлений в онлайн медіадискурсі через світлини зі спортивними перемогами та національними символами, як-от прапор України:

Рис 2.2.10. Unbreakable Ukrainian athletes [102]

На рис. 2.2.10 зображений колаж із українськими спортсменами з прапорами, які є фокусом уваги завдяки насиченому синьо-жовтому кольору. Елементи кінесики та фізіогноміки, як-от горді пози, жести з піднятим прапором, вирази облич спортсменів, передають енергію, зусилля, які вони прикладали під час змагання за перемогу, та момент тріумфу. Форма колажу дозволяє представити відразу кілька спортсменів, що перетворює окремі тріумфи на змалювання спільної для всієї країни перемоги та масовість цього явища. У такий спосіб формується метафорична модель концепту **RESILIENCE IS BREAKING RECORDS**.

Візуальна репрезентація концепту **RESILIENCE** в українському медіадискурсі відбувається через композицію кадру чи малюнка (центровану), колір (жовто-блакитний), світлотінь (контрастну), ракурс (фронтальний) та салиєнтність (агенси (військові, медики, актори), підвал, піддони, прапор), які виступають елементами, що відразу привертають увагу глядача. В загальній сукупності вони конструюють образ колективної незламності українського народу, фокусують увагу на ключових елементах та сприяють встановленню глибокого емоційного контакту з аудиторією. Візуальні метафори створюють нові смисли безпосередньо у зоровому полі в межах зображення, переводячи повсякденні сюжети та воєнні реалії у знаки-символи.

2.3. Взаємодія вербальних та візуальних засобів реалізації концепту *RESILIENCE* в англійськомовному та україномовному медіадискурсі України

В онлайн-медіа, зокрема соціальних мережах на кшталт *Instagram*, значення зазвичай конструюється через взаємодію кількох модусів, що є виявом мультимодальної природи електронних медіа. Найчастіше такими модусами є вербальний та візуальний, і вони представлені у вигляді фото та відео, написах на зображенні, текстів дописів, хештегів, тощо. Вербальні компоненти виконують функції закріплення, яка називає або специфікує зміст кадру, та зв'язування, що розширює зміст візуального модусу, додаючи фонову інформацію, деталі про причинно-часові зв'язки або оцінку.

У проаналізованому корпусі міститься приклади дописів з *Instagram*, у яких реалізується концепт RESILIENCE через взаємодію вербального та візуального модусів, що є характерним для більшості контенту соціальної мережі, а саме зображення і відео та тексти дописів або вербальна складова іконічного компоненту. Тексти дописів та заголовки іменують концепт, а зображення показує, як уявлення та образи, що асоціюються з ним, реалізуються у конкретних сценах та діях.

В українському онлайн-медіадискурсі концепт RESILIENCE часто реалізується через історії відновлення постраждалих від війни українців, зокрема дітей-спортсменів:

Рис. 2.3.1. Unbreakable girl athlete with a prosthesis [137]

Приклад на рис. 2.3.1 демонструє, як через історію травми та повернення до спортивних занять відбувається вербалізація концепту RESILIENCE та репрезентується візуальний образ незламності. На фото дівчинка-гімнастка у повний зріст з піднятими руками, в одній з яких стрічка в русі. Її протез відкритий та добре видимий. Через композицію та піднесений погляд виражається спокійна впевненість і майстерність. У підписі допису прямо називається те, що зображується (*This is what Ukrainian resilience looks like*). Тобто виявляється функція закріплення, а вербальна частина, що йде далі, виконує функцію зв'язування, де додається передісторія (*lost her leg... now back to doing what she loves*) і виражається життєва позиція героїні кадру (*she refuses to be broken*).

Концепт RESILIENCE може також виражатися через національні образи-символи, представлені візуально, у поєднанні з вербалізатором концепту:

Рис. 2.3.2. The letter ‘i’ as a symbol of Ukrainian resilience [119]

У прикладі на рис. 2.3.2 національно маркована графема вербалізує концепт RESILIENCE через формування візуального образу незламності. На зображенні представлена стилізована літера «ї», складена з елементів української флори в синій рамці. Незважаючи на сіро-білий колір зображення, який є не такий яскравим, як рамка, оскільки «ї» розміщена у центрі світлин та картини, вона виступає салієнтним об’єктом. У тексті допису зазначена лексична репрезентанта концепту, що є синонімом його імені (*“i” is a symbol of Ukrainian resistance*). Тут демонструється функція закріплення, бо вербальний текст скеровує інтерпретацію візуального коду. Далі додаються довідкові відомості (*each species contains “i”*), згадка про автора, транскрипція літери для іноземної аудиторії (*[yi]*), інформація про виставку, через які виявляється функція зв’язування, яка розширює смисл, поєднуючи зображення метафоричного образу з інформацією про походження та публічну презентацію культурного об’єкту. У такий спосіб формується метафорична модель RESILIENCE IS ONE’S OWN CULTURE через зображення літери, типової лише для українського алфавіту. А отже, це підтверджує існування окремої культури, що виступає на противагу ворожим наративам під час війни.

Концепт, що досліджується, часто візуалізується через змалювання незламності українського народу попри намагання росії зруйнувати його культурну спадщину:

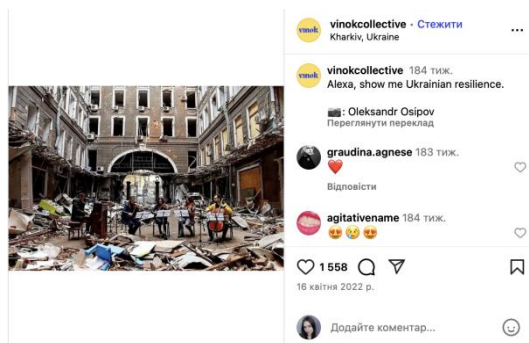

Рис. 2.3.3. Ensemble amid the ruins [147]

На рис. 2.3.3 зображений камерний ансамбль, який грає посеред розбомбленого двору будівлі Палацу Праці, що має культурне значення у Харкові. Для фото було обрано широкий план, музиканти знаходяться в центрі, а фасади та обрамлення з уламків навколо ансамблю, тобто рамкування, зосереджують погляд аудиторії на імпровізованій сцені. У такий спосіб вибудовується контраст «культура проти руїн». Відсутність прямих поглядів у камеру робить глядача спостерігачем події, а лаконічний текст допису *Alexa, show me Ukrainian resilience* виконує функцію закріплення, означаючи події на фото безпосередньо як *resilience*. Отже, через таку композицію формується метафорична модель RESILIENCE IS ART AMID RUINS.

Як вже було зазначено, засоби візуальної реалізації можуть бути присутні не тільки в текстах дописів, а й в самому зображенні, або також дублюватися в описі:

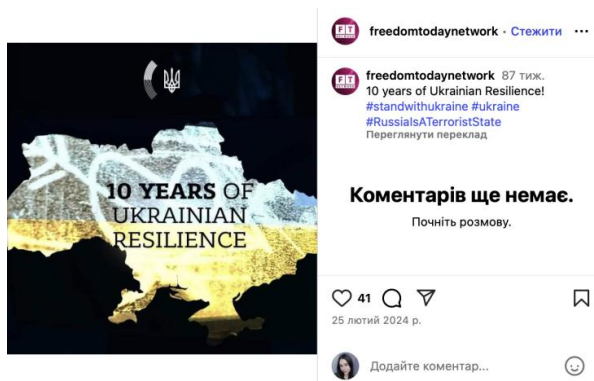

Рис. 2.3.4. A map with the caption “10 years of Ukrainian resilience” [101]

На рис. 2.3.4 демонструється силует мапи України жовто-синього кольору, відтінок якого створює ефект «підсвічування», що вирізняє об’єкт на чорному тлі, герб України, а також напис *10 YEARS OF UKRAINIAN RESILIENCE*.

Візуальний код сам по собі означає лише країну по її обрисам та її державні символи, тоді як через вербальну частину виконується функція зв'язування, адже тут йдеться про українську незламність та позначення її тривалості, що еквівалентна тривалості російсько-української війни. У такий спосіб конструюється метафорична модель RESILIENCE IS STEADFASTNESS THROUGH TIME.

Концепт RESILIENCE також часто реалізується через вербальну номінацію на тлі та у поєднанні з інформацією про національні символи та елементи української культури:

Рис. 2.3.5. An Instagram carousel with the story of the vyshyvanka as a symbol of Ukrainian resilience [148]

На рис. 2.3.5 міститься напис *VYSHYVANKAS: A CULTURAL ARTIFACT & REPRESENTATION OF UKRAINIAN IDENTITY AND RESILIENCE* на тлі орнаменту вишивки. Візуальний код, представлений візерунком, викликає асоціації з традиціями своєї культури, а текст на самому зображенні (*Ukrainian identity and resilience*) сприяє його правильній інтерпретації, через що виявляється функція закріплення. У тексті допису прямо називається концепт та атрибут, що конкретизує його, та опосередковано виконується функцію зв'язування, що полягає у наданні довідкового факту для зовнішньої аудиторії: *Did you know Vyshyvankas... are a symbol of Ukrainian resilience?*

Концепт RESILIENCE може реалізуватися за допомогою візуальних метафор, що містять у собі вербальний компонент:

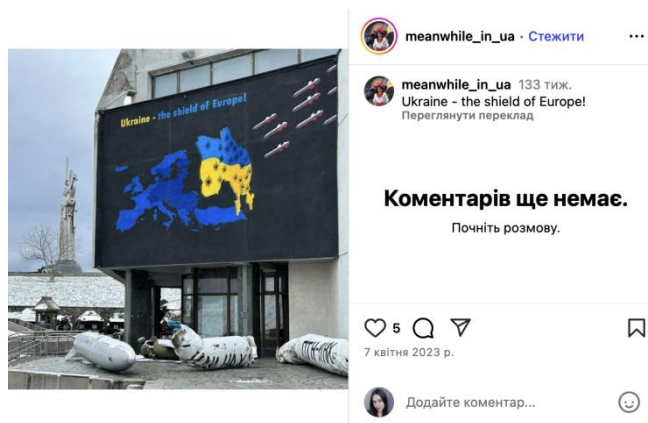

Рис 2.3.6. A billboard with a visual metaphor symbolising Ukraine's resilience [114]

На світлині на рис. 2.3.6 концепт RESILIENCE репрезентовано як візуальну метафору *Ukraine – the shield of Europe!* На муралі з цією метафорою карта Європи, позначена синім кольором. Україну виокремлено насиченим жовто-синім як контрастний елемент. Праворуч, з боку росії, летять ракети, а Україна «закриває собою» Європу від них. Для підсилення емоційного ефекту від композиції та матеріалізації сюжету під муралом викладено уламки тих самих ракет, що символізує реальну загрозу. На тлі проглядається скульптура «Батьківщини-Матері», що також стала візуальним репрезентантом української стійкості, з характерною позою та символами в руках, а також вона актуалізує локальний аспект. Контраст кольорів та спрямований вектор ракет конструюють текстуальну композицію зображення, що полягає у змалюванні загрози та виокремленні її стримувача. Вербальний компонент зображення (*Ukraine — the shield of Europe!*) виконує функцію закріплення, прямо називаючи ідею та забезпечуючи коректну інтерпретацію метафори.

Аналогічно до дописів англomовного дискурсу, в україномовних публікаціях концепт RESILIENCE актуалізується через візуалізацію постраждалих від війни цивільних та військових, які попри все продовжують активне життя:

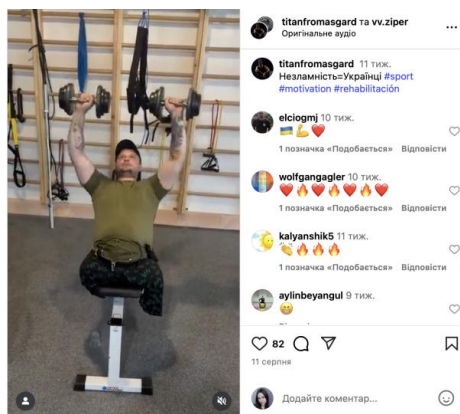

Рис 2.3.7. An indomitable Ukrainian veteran is working out [127]

На відео зі скриншоту на рис. 2.3.7 ветеран війни виконує жим гантелей сидячи у тренажерній залі, про що можна здогадатися зокрема з тла зі шведськими стінками та еспандерами. Ракурс «на рівні очей» та розміщення по центру роблять чоловіка салієнтним об'єктом кадру, а його зосереджений вираз обличчя та симетричний рух рук передають стан контролю та наполегливості. Текст допису (*Незламність = Українці*) прямо називає ім'я концепту і забезпечує повнішу інтерпретацію візуалу, що є виявом функції закріплення. Хештеги *#sport*, *#motivation* описують контекст ситуації, що є опосередкованим зв'язуванням. Отже, тут формується метафорична модель RESILIENCE IS DISCIPLINE.

Одним із найчастотніших випадків візуалізації концепту RESILIENCE є фото з підняттям державного прапора на звільнених українськими військовими територіях, що були під окупацією, як знак відновленого контролю та гідності:

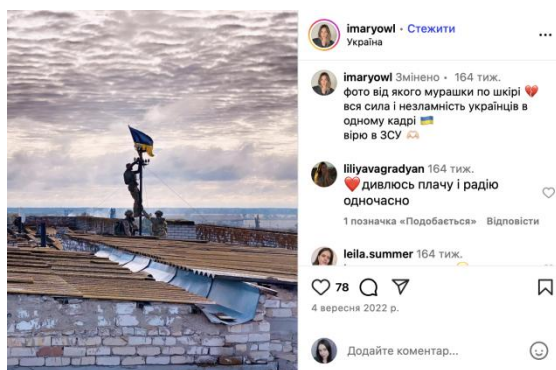

Рис 2.3.8. Ukrainian soldiers are hanging a flag on de-occupied territory [107]

Фото на рис. 2.3.8 демонструє, як військові встановлюють прапор на даху будинку. Насичені синьо-жовті кольори контрастують із сірою хмарністю,

роблячи прапор ключовим об'єктом кадру. Загальний план та ракурс «на рівні очей» занурюють глядача в подію, прямий зоровий контакт відсутній, що є типовим для більшості досліджених зображень. У тексті допису прямо називається ім'я концепту у комбінації з його синонімом: *вся сила і незламність українців в одному кадрі, вірю в ЗСУ*. Таким чином виявляється функція закріплення, а використання емотиконів, що є також візуальними компонентами, у вигляді прапору та сердець в тексті додає емоційного підсилення повідомленню. У підсумку вибудовується метафорична модель RESILIENCE IS LIBERATION.

У соціальній мережі *Instagram* концепт RESILIENCE часто реалізується через дописи про зібрання українських громад за кордоном:

Рис. 2.3.9 Rally of Ukrainians in the United States after the start of Russia's full-scale invasion of Ukraine [111]

На світлині на рис. 2.3.9 зображений вечірній мітинг у центрі великого міста з щільним натовпом, великою кількістю піднятих синьо-жовтих прапорів та плакатів, що добре видно завдяки широкому плану, на тлі хмарочосів. Кольори прапорів створюють ефект салієнтності та уособлюють символ національної ідентичності, яку відстоюють мітингувальники. Що стосується інтерперсональної метафункції, серед учасників фото переважає непрямий зоровий контакт із камерою, оскільки вони зосереджені на дії, що демонструє їхню включеність у подію. Підпис двомовний, англо- та україномовний, що сприяє його більш глобальному охопленню. Ім'я концепту, що досліджується, поєднане з ще однією номінативною одиницею на позначення вольової якості, що є типовим випадком для цього концепту, міститься у тексті допису,

виконуючого функцію закріплення, адже полегшує інтерпретацію візуального коду: *bravery and resilience* / «хоробрість і стійкість». У такий спосіб конструюється метафорична модель RESILIENCE IS GLOBAL SOLIDARITY.

Як вже було зазначено вище, концепт RESILIENCE часто актуалізується через дописи про спорт та перемоги ветеранів:

Рис. 2.3.10. Post about the achievements of Ukrainian veterans at the Invictus Games [126]

На фото на рис 2.3.10 продемонстровані двоє українських спортсменів-ветеранів у візках. Інтерперсональна метафункція реалізується через невелику соціальну дистанцію та фронтальним ракурсом, і глядач ніби знаходиться поруч зі спортсменами. У спортсменів видно медалі на шиї та синьо-жовтий прапор у руках, що виступають символами національної ідентичності та перемоги. Напис, розміщений по центру вгорі на самому зображенні, *Українці здобули 30 медалей на Іграх Нескорених-2025*, репрезентує функцію закріплення, прямо повідомляючи про досягнення. Текст допису роз'яснює контекст (*змагання з адаптивних видів спорту для учасників бойових дій*), містить оцінювальний компонент (*показали справжню силу духу*), що свідчить про присутню функцію зв'язування, яке розширює смисл візуального семіотичного модусу. Елементи проксемики, як-от відкриті пози та прямі погляди у камеру, створюють ефект міжособистісного контакту з глядачем та демонструють впевненість актантів. У наведеному прикладі реалізовані метафоричні моделі RESILIENCE IS RECOVERY та RESILIENCE IS TRIUMPH AFTER INJURY.

Отже, взаємодія візуального та вербального компонентів сприяє полегшенню його інтерпретації концепту через функцію тлумачення, що зазвичай виконують вербалізатори. У більшості прикладів вербальна частина

безпосередньо називає ім'я концепту, локалізуючи його у візуальному коді, а також надає додаткової інформації, контексту, що також забезпечує повніше розуміння уявлення, пов'язаного із концептом. Загалом, ця взаємодія полягає у тому, що текст фіксує та доповнює зміст візуального компоненту, а зображення показує, з чим саме асоціюється абстрактне поняття незламності, зазвичай на прикладах демонстрації предметів та явищ, що мають матеріальний прояв. Корелятами концепту RESILIENCE є ONE'S OWN CULTURE, ART, STEADFASTNESS THROUGH TIME, DISCIPLINE, LIBERATION, GLOBAL SOLIDARITY, RECOVERY, TRIUMPH AFTER INJURY тощо.

Висновки до розділу 2

1. Проведений аналіз прикладів вербальної реалізації концепту RESILIENCE дає підстави вважати, що актуалізація концепту відбувається насамперед через його ім'я, лексему *resilience*, та, в дописах україномовного медіадискурсу, її мовних відповідників – *незламність* та *стійкість*. Також цей процес відбувається через деривативи, синоніми та синоніми деривативів зазначених лексем: прикметникові деривати (*resilient, unbreakable, незламний, непохитний* тощо) та дієслова (*endure, rebuild; вистояти, відбудувати, продовжувати* тощо). Крім синонімів прямої номінації, концепт вербалізують сталі вирази на позначення витримки, продовження дії та відновлення. Окремо можна також виокремити дієслова, паремії, метафоричні та фразеологічні конструкції, речення, у змісті яких концепт вербалізується непрямо.

2. Візуальні засоби допомагають репрезентувати концепт RESILIENCE через повторювані сюжети та композиційні рішення, як-от світлини із підняттям прапора на деокупованих територіях, навчанням дітей в укриттях метро, поверненням з полону, роботою лікарів у підвалах, творчістю серед руїн, спортивними перемогами та культурними символами, як от вишиванка. У контексті «візуальної граматики» ключову

роль при аналізі іконічного компоненту відіграють ідеаційна, інтерперсональна та текстуальна метафункції, що інтерпретують розміщення фігур чи актантів, ракурси, малу або середню дистанцію, контраст кольорів, наприклад синьо-жовтого з затемненим тлом, рамкування кадру. Показовими є також кадри з підписами, що містять лексеми з іменем концепту на самому зображенні (*10 years of Ukrainian resilience*) й візуальні метафори на кшталт зображених на муралах (*Ukraine – the shield of Europe!*), де через поєднання вербального компоненту із символічними зображеннями реалізується функція закріплення.

3. Найефективніше засоби реалізації концепту працюють у взаємодії кількох модусів, переважно вербального та візуального, що зумовлено мультимодальною природою онлайн-медіа. Сюжети дописів з корпусу прикладів повторюються з тими, що були проаналізовані у попередніх підбірках, однак було виявлено, що концепт RESILIENCE найповніше реалізується саме через цей спосіб завдяки функціям зв'язування та закріплення. Вербальна частина, окрім власне номінації концепту, фіксує ключові референти (Україну, її народ, захисників, цивільних, постраждали міста, національні символи) та сприяє однозначності прочитання візуального коду. Тоді як зображення конкретизує абстрактний зміст через сцени дії та стану, як-от навчання в укриттях, підняття прапора, роботу медиків. У підсумку формується узгоджена рамка інтерпретації концепту завдяки лексико-візуальним маркерам у повторюваних мотивах дописів *Instagram*-дискурсу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Роботу присвячено виявленню типових засобів мультимодальної актуалізації концепту RESILIENCE в українському англomовному та українськомовному онлайн-медіадискурсі у період з початку повномасштабного вторгнення рф до сьогодні на прикладі соціальної мережі *Instagram*.

Теоретичні засади дослідження у першому розділі роботи включають аналіз медіадискурсу як комунікативного середовища та специфіки українського онлайн-медіадискурсу в умовах війни. Дослідження медіадискурсу включають в себе аналіз ролей адресантів та реципієнтів у кодуванні та декодуванні повідомлень, виокремлення найпоширеніших медіажанрів та опис їхнього впливу на суспільну свідомість. Виявлено, що наразі найпоширенішим джерелом

інформації для українців є соціальні мережі, що підтверджує актуальність обраного для дослідження матеріалу. Крім того, було виокремлено поняття медіатексту як основної категорії медіадискурсу та ключові характеристики медіадискурсу, як-от мультимодальність, гіпертекстуальність, інтерактивність, залежність від типу медіа, орієнтація на масову аудиторію, динамічність, видовищність та виразність. Важливим є аналіз змін, що відбуваються в мові медіа під час воєнного конфлікту на прикладі сучасних подій в Україні, а саме, як медіадискурс стає інструментом пропаганди та яку роль відіграють ідеологічні наративи. Виокремлено ключові наративи саме на прикладі України: боротьба за суверенітет і територіальну цілісність, утвердження України як суб'єктного актора міжнародної політики, представлення України як носія демократичних цінностей, єдність і незламність народу у протистоянні російській агресії. Встановлено, що механізмами трансляції цінностей та ідеології через медіатексти в українському медіадискурсі є добір емоційно та оцінно маркованої лексики, стратегічний фреймінг подій, використання символічних образів і національних маркерів, апеляція до історичної пам'яті та творення сугестивних мультимодальних повідомлень, а аспектами та темами, на які фокусується військово-політичний медіадискурс є міжнародна підтримка України, трансляція спротиву та оборони українців, героїзація військових і цивільних, осмислення гібридної війни й інформаційної агресії, питання безпеки, відбудови та конструювання колективної ідентичності.

Мультимодальність схарактеризовано як семіотичне явище, яке представляє собою взаємодію різних семіотичних ресурсів (вербальних, невербальних та паравербальних). Ключовим підґрунтям для цього є семіотичний аналіз, зокрема теорія «візуальної граматики» Г. Кресса і Т. ван Лейовена, у межах визначення ідеаційної, інтерперсональної та текстуальної метафункцій.

У результаті аналізу англо- та україномовних прикладів дописів соціальної мережі *Instagram*, що складав по 100 текстів дописів англійською та українською

мовами, встановлено, що в обох мовах концепт RESILIENCE функціонує як ключовий репрезентант національної самоідентифікації українців, через який актуалізуються уявлення про внутрішню силу українців як народу, їхню згуртованість, почуття гідності та моральну стійкість.

На матеріалі корпусу простежено, що концепт RESILIENCE здатний до іменникової, прикметникової та дієслівної вербалізації, а також непрямой об'єктивізації на рівні ідіом, словосполучень чи речень. Найчастотнішою є реалізація через ім'я концепту, у 68% та 46% випадків англійською та українською мовами відповідно (вербалізатори *resilience* та незламність / стійкість). Для мови дописів, де реалізується концепт RESILIENCE, характерними є гасельність та паремійні конструкції. В англomовному дискурсі частіше простежується пряма номінація концепту та акцент на представлення України для зовнішньої аудиторії з її цінностями, водночас україномовні дописи деталізують повсякденні історії з фразами на кшталт «попри війну».

Візуальна репрезентація концепту RESILIENCE в українському онлайн-медіадискурсі досліджена на основі «візуальної граматики» з її ідеаційною, інтерперсональною та текстуальною метафункціями. У результаті аналізу вибірки було виявлено, що абстрактний зміст концепту RESILIENCE переводиться у матеріальний вимір через зображення певних дій та станів, що корелюють зі словниковим визначенням незламності як здатності витримувати та відновлюватися в екстремальних умовах. Типовими елементами візуальної композиції зображень, в яких реалізується концепт RESILIENCE, виявилися салієнтні об'єкти, які часто є актантами сюжету, найчастіше – це військові та цивільні, які проживають свої будні попри війну. Найчастотнішими візуальними сюжетами проаналізованих дописів були зображення батальних сцен, дій в екстрених умовах, цивільного життя попри виклики війни, державних символів як національних цінностей та предметів гордості тощо.

У цілому, проведене дослідження підтвердило, що найефективніше для реалізації концептів працює взаємодія вербальних та візуальних засобів, які

працюють синхронно та взаємодоповнюють одне одного, що виявляється у функціях зв'язування та закріплення та що дозволяє краще зрозуміти можливі імпліковані смисли, які однак можуть бути ключовими для повної інтерпретації закодованих концептів, особливо у випадку абстрактних концептів, одним з яких є RESILIENCE.

Одним із головних висновків є той факт, що асоціативне поле концепту динамічне та може поповнюватися, що представлено, наприклад, появою нових візуальних мотивів та культурних маркерів, що реалізують концепт, як можна простежити на прикладі RESILIENCE в контексті війни в Україні.

Перспективи дослідження вбачаються у розширенні корпусу за рахунок інших веб-сайтів та соцмереж та у відстеженні змін у використанні вербальних і візуальних маркерів для реалізації концепту RESILIENCE у діяхронічному вимірі, що також допоможе виявити закономірності у засобах його актуалізації не лише під час війни, а й у період післявоєнного відновлення.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Андрєєва І. О. Мультимодальний аналіз дискурсу: методологічна основа та перспективи напряду. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2016. Вип. 7. С. 3–8.
2. Беженар І., Край Х., Сорочан О. Лексика воєнного часу в оригіналі та перекладі (на матеріалі інтернет медіа). *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Германська філологія*. 2024. Вип. 846. С. 3–12.
3. Безугла Т. А. Англо- і німецькомовний рекламний дискурс: Полікодовий лінгвопрагматичний підхід: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2017. 304 с.
4. Бондаренко Є. В. Історії, з якими ми виживаємо: когнітивне дослідження українських військових мемів. URL: <https://doi.org/10.4000/ilcea.19721> (дата звернення: 15.07.2025).

5. Волянчук І. О. Політичний дискурс в умовах російсько-української війни: лінгвістичний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Т. 1. Вип. 23. С. 47–52.
6. Давиденко І. В., Шевченко І. С. Мультиmodalьна репрезентація англомовного дублетного концепту HOUSE/HOME. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2019. № 88. С. 19–25.
7. Джеріх О. С. Підходи до визначення структури концепту в сучасній когнітивній лінгвістиці. *Матеріали наукової конференції (2017-2018 рр.). Секція «Методика викладання іноземних мов»*. 2019. Т. 2. С. 23–24.
8. Житарюк М. Медіадискурс війни: український та закордонний досвід : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2025. 296 с.
9. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація: навч. посіб. Київ : Освіта України, 2014. 289 с.
10. Кулик А., Дрейчук О. Сучасні підходи до типології та будови концептів. *Молодий вчений*. 2024. № 6.1 (130.1). С. 31–33.
11. Лебідь Н. М. Наративи війни в українських ЗМІ в умовах повномасштабного вторгнення Росії. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика»*. 2022. Т. 33 (72). № 5. Ч. 2. С. 295–300.
12. Макарук Л. Л. Мультиmodalьність сучасного англомовного масмедійного комунікативного простору: дис. ... канд. філол. наук. : 10.02.04. Луцьк, Запоріжжя, 2019. 635 с.
13. Мартинюк А. П. Перспективи дискурсивного напрямку дослідження концептів. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. 2009. Вип. 837. С. 14–18.

14. Молгамова Л. О. Роль концептуальної метафори у профілюванні концепту. *Філологічні трактати*. 2022. Вип. 14. (1). С. 103–111.
15. Мірошніченко І. Г. Стислий текст в українському масмедійному дискурсі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпро, 2020. 275 с.
16. Ніжегородцева-Кириченко Л. О. Концептуальний аналіз – виток розвитку семантичного аналізу. *Науковий вісник ВДУ*. 2002. Вип. 4. С. 189–194.
17. Пасинок В.Г. Вербальні й невербальні засоби оратора. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Романо-германська філологія». 2011. № 972. С. 161–166.
18. Почепцов Г. Г. Не читайте чужих наративів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3596443-ne-citajte-cuzih-narativiv> (Дата звернення: 29.07.2025).
19. Рябокінь Н. О., Капіталова Т. І. Медійний дискурс як сфера суспільної комунікації. *Нова філологія*. 2023. № 87. С. 62–66.
20. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
21. Скобнікова О. В. Лінгвокультурний та лінгвосеміотичний аспекти репрезентації концепту FAMILY в американських національних корпусах та кінотекстах: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, Чернівці, 2019. 257 с.
22. Снитко О. С., Погорілова М. С. Мультимодальні тексти сугестивної спрямованості в інформаційному просторі України воєнної доби. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2023. Вип. 47. С. 6–31.

23. Солощук Л.В. Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації у сучасному англомовному дискурсі : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Київ, 2009. 37 с.

24. Суська О. О. Розвиток інформаційно-комунікативних теорій мас-медіа та вивчення впливу інформаційного простору на особистість людини. *Слово. Символ. Текст*. 2006. С. 211–226.

25. Ткачик О. Мультиmodalьні засоби вираження концепту FEAR у корпусі англомовних кінотекстів психологічних трилерів і розважальних мультфільмів. *Advanced Linguistics*. 2020. № 6. С. 47–56.

26. Томчаковська Ю. О. Типологічні особливості англомовного медіа-дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. № 37. С. 130–133.

27. Українці стали споживати більше новин із соціальних мереж — дослідження USAID-Internews. URL: <https://detector.media/infospace/article/234444/2024-11-07-ukraintsi-staly-spozhyvaty-bilshe-novyn-iz-sotsialnykh-merezh-doslidzhennya-usaid-internews/> (Дата звернення: 25.07.2025).

28. Фурман О. М. Тракткування мультиmodalьності в сучасних лінгвістичних студіях. *Збірник наукових праць «Нова філологія»*. 2021. № 82. С. 315–320.

29. Шевченко І. С. Мультиmodalьна концептуальна метафора у політичному медійному дискурсі. *Мовознавчий вісник ЧНУ ім. Б. Хмельницького*. 2024. № 36. С. 132–138.

30. Шевченко І. С. Сценарії смислотворення в медіадискурсі: когнітивний і мультиmodalьний аналіз. *Вісник Херсонського державного університету. Серія “Германістика та міжкультурна комунікація”*. 2023. № 1. С. 99–106.

31. Baldry A., Thibault J. *Multimodal Transcription and Text Analysis: A Multimedia Toolkit and Coursebook*. London ; Oakville : Equinox, 2006. 270 p.

32. Barthes R. Elements of Semiology. New York : Hill and Wang, 1967. 112 p.
33. Barthes R. Rhetoric of the Image. *Image. Music. Text. Essays selected and translated by Stephen Heath*. 1977. P. 32–51.
34. Benczes R., Szelid V. Visual Metaphors. *Benjamins Current Topics*. Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins, 2022. 284 p.
35. Bohinska I. The rules-based international order and the global discourse of the russian-ukrainian war. *Ukraine Analytica*. 2022. №. 01 (27). P. 10–17.
36. Bondarenko I. V. Cognitive modeling of manipulation in information warfare. *Book of abstracts. International Cognitive Linguistics Conference Linguistic Diversity and Cognitive Linguistics, 10–14 July 2017, Tartu, Estonia*. 2017. P. 199–200.
37. Cazden C., Cope B., Fairclough N., Gee J. P., Kalantzis M., Kress G., Luke A., Luke C., Michaels S., Nakata M.. A Pedagogy of multiliteracies: Designing social futures. *Harvard Educational Review*. 1996. № 66(1), P. 60–92.
38. Cotter C. Discourse and media. Handbook of Discourse Analysis. Malden ; Oxford : Blackwell Publishers, 2001. P. 416–436.
39. Croft W., Cruse D. A. Cognitive Linguistics. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 356 p.
40. Dordevic J. Digital media discourse in linguistic research. Niš : Faculty of Philosophy, 2022. 250 c.
41. Evans V., Green M. Cognitive Linguistics: An Introduction. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
42. Evans V. Lexical concepts, cognitive models and meaning-construction. *Cognitive Linguistics*. 2006. No. 17(4). P. 491–534.
43. Fairclough N. Analysing the language of political conflict. *Critical Discourse Studies*. 2024. No. 22(5). P. 477–493.

44. Fairclough N. Critical Discourse Analysis : the Critical Study of Language. London ; New York : Longman, 1995. 265 p.
45. Forceville Ch. Metaphor and symbol: FINDING ONE'S IDENTITY IS GOING HOME in animation film. *"Multimodality and Cognitive Linguistics" issue of Annual Review of Cognitive Linguistics*. 2013. P. 258–268.
46. Forceville Ch. Multimodal Metaphor. Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 2009. 470 p.
47. Forceville Ch. Non-verbal and multimodal metaphor in a cognitivist framework: Agendas for research. *Applications of Cognitive Linguistics*. 2006. No. 1. P. 379–402.
48. Forceville Ch. Visual representations of the idealized cognitive model of anger in the Asterix album "La Zizanie". *Journal of Pragmatics*. 2005. No. 37. P. 69–88.
49. Forceville Ch. Why and how study metaphor, metonymy, and other tropes in multimodal discourse? *Ediciones de la Universidad de Castilla La*. 2010. P. 57–76.
50. Fraas C., Meier S. Diskursive Konstruktion kollektiven Wissens on- und offline. Internetbasierte Kommunikation. *OBST – Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie*. 2004. Heft 68. S. 77–102.
51. Greimas A. J. On Meaning: Selected Writings in Semiotic Theory. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1987. 237 p.
52. Grynyuk S. P. The Concepts of Media Discourse and Media Text as Major Categories of Media Linguistics: Towards an Understanding of their Interdependence. Philological Education and Science: Transformation and Modern Development Vectors : scientific monograph. Riga : Baltija Publishing, 2023. P. 98–112.
53. Hall S. Encoding and Decoding in the Television Discourse. Birmingham : Centre for Contemporary Cultural Studies, 1973. 19 p.

54. Hiippala T. The Structure of Multimodal Documents: An Empirical Approach. London ; New York : Routledge Studies in Multimodality, 2015. 250 p.
55. Hodges A. War Discourse. *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction*. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118611463.wbielsi026> (Last accessed: 25.07.2025).
56. Hoffman F. 2014. On Not-so-New Warfare: Political Warfare vs. Hybrid Threats. URL: <http://warontherocks.com/2014/07/on-not-so-new-warfare-political-warfare-vs-hybrid-threats/> (Last accessed 06.09.2025).
57. Hoffman F. Conflict in the 21st century: the rise of hybrid wars. Arlington, VA : Potomac Institute for Policy Studies, 2007. 72 p.
58. Jakobson R. On linguistics aspects of translation. *On translation*. Cambridge : Harvard University Press, 1959. P. 232–239.
59. Jakobson R. Selected Writings II. *Word and Language*. The Hague ; Paris: Mouton, 1971. P. 697–708.
60. Jovanovic D., Leeuwen T. V. Multimodal dialogue on social media. *Social Semiotics*. 2018. No. 28(5), P. 683–699.
61. Kress G., Leeuwen, T.V. Reading Images: The Grammar of Visual Design. London: Routledge, 2020. 310 p.
62. Kress G., Leeuwen, T.V. Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication. London : Arnold, 2001. 142 p.
63. Kress G. Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication. New York : Routledge, 2010. 212 p.
64. Labov W., Waletzky J. Narrative analysis: Oral versions of personal experience. *Journal of Narrative and Life History*. 1997. Vol. 7. No. 1–4. P. 3–38.
65. Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. Chicago ; London : University of Chicago Press, 1980. 242 p.

66. Lakoff G. Women, Pinar Sanzfire, and dangerous things: What categories reveal about the mind. Chicago ; London : University of Chicago Press, 2008. 634 p.
67. Langacker R. W. Foundations of Cognitive Grammar: Volume I: Theoretical Prerequisites. Redwood City : Stanford University Press, 1987. 540 p.
68. Liebert W. Multimodal Text. *The Encyclopedia of Applied Linguistics*. 2013. P. 4336–4338.
69. MA Language Sciences: Multimodal Linguistics. URL: <http://www.fb10.uni-bremen.de/bitt/en/master-language-sciences-multimodale-linguistik/> (Last accessed: 28.07.2025).
70. Molina S., Belmonde I. The Construction of Meaning in Multimodal Discourse. A Digital Story as a Case Study. *Romano M., Porto M.D. (Eds.). Exploring Discourse Strategies in Social and Cognitive Interaction: Multimodal and Cross linguistic Perspectives*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2016. P. 111–135.
71. Multimodality and Cognitive Linguistics / ed. M. J. Pinar Sanz. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins, 2015. 209 p.
72. Nørgaard, N. Multimodal Stylistics of the Novel. More than Words. New York : Routledge, 2018. 358 p.
73. O'Halloran K. Multimodal Text Analysis. *The Encyclopedia of Applied Linguistics*. 2013. P. 4378–4383.
74. Powell G. B., Dalton R. J., Strom K. Comparative Politics Today: A World View. London : Pearson, 2014. 752 p.
75. Rosch E. Cognitive representations of semantic categories. *Journal of Experimental Psychology: General*. 1975. No. 104(3). P. 192–233.
76. Rose G. Visual Methodologies: An Introduction to the Interpretation of Visual Materials. London : Thousand Oaks, 2001. 229 p.

77. Skrynnik Y. Discourse portraits of Instagram users. *REVISTA DE EDUCACIÓN*. 2024. Vol. 406, No. 12. P. 133–153.
78. Stöckl H. In Between Modes. Language and Image in Printed Media. *Perspectives on Multimodality*. 2004. P. 9–30.
79. Tamrazyan H., Starovoitova, A. Media Representations of Ukraine and Ukrainians: A Corpus-Based Analysis of American and British Media Sources. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 9. Current Trends in Language Development*. 2023. No. 25. P. 90–101.
80. Thompson J. B. Ideology and modern culture: Critical social theory in the era of mass communication. John Wiley & Sons. Oxford : Polity Press, 1990. 370 p.
81. Van Dijk T. A. Discourse, knowledge, power and politics: Towards critical epistemic discourse analysis. *Critical discourse studies in context and cognition*. 2011. P. 27–64.
82. Van Leeuwen T. Introducing Social Semiotics. New York : Routledge, 2005. 320 p.
83. Van Leeuwen T. Multimodality. The Handbook of Discourse Analysis. 2015. P. 447–465.
84. Van Leeuwen T. Speech, Music, Sound. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 1999. 241 p.
85. Webster F. Culture and politics in the information age: A new politics? London : Routledge, 2001. 256 p.
86. Wildfeuer J. Film Discourse Interpretation: Towards a New Paradigm for Multimodal Film Analysis. London ; New York : Routledge, 2014. 276 p.
87. Wildfeuer J. More than WORDS. Semantic Continuity in Moving Images. *Magazine of the Visual Narrative*. 2012. No. 13 (4). P. 181–203.
88. Wodak R., Meyer M. Methods of Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. London : Sage, 2016. 252 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

89. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / за ред.: О. С. Мельничук та ін. Київ : Наук. думка, 1982. 630 с.
90. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови : близько 20 000 синонім. рядів. Львів : БаК, 2012. 523 с.
91. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 196 с.
92. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
93. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <https://sum.in.ua/s/nezlamnyj> (Дата звернення: 20.08.2025).
94. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/resilience> (Accessed: 20.08.2025).
95. Cambridge Dictionary. English Thesaurus. URL: https://dictionary.cambridge.org/thesaurus/resilience?utm_source=chatgpt.com (Accessed: 20.08.2025).
96. Collins English Thesaurus. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus/resilience> (Accessed: 20.08.2025).
97. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/thesaurus/resilience> (Accessed: 20.08.2025).
98. Oxford Learner's Dictionary URL: [resilience noun - Definition, pictures, pronunciation and usage notes | Oxford Advanced Learner's Dictionary at OxfordLearnersDictionaries.com](https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/resilience) (Accessed: 20.08.2025).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

99. “1plus1_ua”. Інстаграм. 2022. 10 жовтня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/Cjh3eM-jVSO/?igsh=ejQwMzA4aHc2MmR>
100. “afustratcom” Інстаграм. 2025. 1 квітня . URL:
<https://www.instagram.com/p/DH5MFVXM0bj/>
101. “freedomtodaynetwork”. Інстаграм. 2024. 25 лютого.
URL:
https://www.instagram.com/p/C3x_MNUrTR4/?igsh=cGN1dTkzMmhyb2o2
102. “greco_roman_wrestling_ua”. Інстаграм. 2024. 23 серпня.
URL:
https://www.instagram.com/p/C_A4li1KRXk/?igsh=dWRhd2RuMWNrZmJ
103. “hromadske.ua”. Інстаграм. 2024. 1 жовтня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/DAkhzidN-uT/>
104. “hromadske.ua”. Інстаграм. 2025. 12 червня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/DKzK8SaNHJ7/>
105. “hromadske.ua”. Інстаграм. 2025. 23 серпня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/DNsBmDm2DzZ/>
106. “hromadske.ua”. Інстаграм. 2025. 6 вересня. URL:
<https://www.instagram.com/p/DORJsViDC0J/?igsh=cWJhN3VvMml6eXIw>
107. “imaryowl”. Інстаграм. 2022. 4 вересня. URL:
<https://www.instagram.com/p/CiFeT77tWb0/?igsh=a2U3MW12ZXpiczIw>
108. “kyivindependent_official”. Інстаграм. 2025. 5 жовтня.
URL: <https://www.instagram.com/p/DPbONnEj6zF/>
109. “kyivpost.official”. Інстаграм. 2024. 21 листопада. URL:
<https://www.instagram.com/reel/CuSbemns4l9/>
110. “kyivpost.official”. Інстаграм. 2025. 9 квітень. URL:
<https://www.instagram.com/reel/DIOfmN1I4Tc/>

111. “liliya_travel_agent”. Інстаграм. 2022. 22 березня. URL: <https://www.instagram.com/p/CbakD4MDucm/?igsh=MWJwYnlleThpdThr cg%3D%3D>
112. “meanwhile_in_ua.” Інстаграм. 2025. 29 вересня. URL: <https://www.instagram.com/p/DQXTnvpk5wR/>
113. “meanwhile_in_ua”. Інстаграм. 2023. 7 квітня. URL: https://www.instagram.com/p/CqvNpSWourn/?utm_source=ig_web_copy_li nk&igsh=MzRlODBiNWFlZA%3D%3D
114. “meanwhile_in_ua”. Інстаграм. 2025. 6 серпня. URL: https://www.instagram.com/p/DNBmJCETo2o/?utm_source=ig_web_copy_ link&igsh=MzRlODBiNWFlZA==
115. “meanwhile_in_ua”. Інстаграм. 2025. 8 серпня. URL: https://www.instagram.com/p/DNGK3ktsgfH/?utm_source=ig_web_copy_li nk&igsh=MzRlODBiNWFlZA==
116. “mfa_ukraine”. Інстаграм. 2024. 19 грудня. URL: <https://www.instagram.com/p/DDxKH2BNj8X/>
117. “news.grp”. Інстаграм. 2022. 11 грудня. URL: <https://www.instagram.com/reel/CmCyacuDZmW/?igsh=MWI1ZWJreGI4a DFqbQ%3D%3D>
118. “nzl.media”. Інстаграм. 2022. 16 травня. URL: <https://www.instagram.com/p/CdnfB9- owD3/?igsh=MThxeDFINGJ4YXpwZg%3D%3D>
119. “oksana.oh”. Інстаграм. 2023. 17 серпня. URL: <https://www.instagram.com/p/CwDFbvLAIFl/>
120. “olenazelenska_official”. Інстаграм. 2023. 19 червня. URL: <https://www.instagram.com/p/Ctrh4pSNauI/>
121. “pidgorodnenska_gromada” Інстаграм. 2024. 19 листопада. URL: <https://www.instagram.com/p/DCi2CW8toku/>

122. “radiofreeukraine2022”. Інстаграм. 2022. 28 жовтня. URL:
<https://www.instagram.com/p/CkQviXCORVu/>
123. “rusya_danilkina”. Інстаграм. 2024. 21 березня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/C4xXf1XNJ4/?igsh=MWhibnd0eXNpdG54Yw%3D%3D>
124. “sho_tam_”. Інстаграм. 2022. 19 грудня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/CmWMqC-sL9-/?igsh=eWVlOWcyejA2cjV2>
125. “sho_tam_”. Інстаграм. 2023. 3 травня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/CrxmI0CA4pP/?igsh=MWN1cmR1enVmaG16eQ%3D%3D>
126. “summer_sports_ukraine”. Інстаграм. 2025. 17 лютого. URL:
<https://www.instagram.com/p/DGK6uQBgrjJ/?igsh=NjA3MmV4aGswc3Rk>
127. “titanfromasgard”. Інстаграм. 2025. 11 серпня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/DNOBG7kI-Cf/?igsh=MWdsc2E1bWFucmRjbA%3D%3D>
128. “true.rehabilitation”. Інстаграм. 2025. 24 лютого. URL:
<https://www.instagram.com/p/DG>
129. “u24.gov.ua”. Інстаграм. 2024. 16 лютого. URL:
<https://www.instagram.com/p/CoueYsVtCcB/?igsh=MXE2NjNjazU4endxaQ%3D%3D>
130. “u24.gov.ua”. Інстаграм. 2024. 29 листопада. URL:
<https://www.instagram.com/reel/DC9ugFZtCCC/?igsh=MXhhNXNtMGhzb2J6bQ%3D%3D>
131. “u24.gov.ua”. Інстаграм. 2025. 16 червня. URL:
https://www.instagram.com/p/DK-FsUWNDCF/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRIODBiNWFIZA=

132. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2023. 4 липня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/CuSbemns4l9/>
133. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2024. 3 червня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/CtB5-w1M2aU/?igsh=MWRiamI4bndvbDFleA%3D%3D>
134. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2024. 4 листопада. URL:
<https://www.instagram.com/p/DB9ALLNI2eO/>
135. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2025. 10 лютого. URL:
[https://www.instagram.com/p/DF5S1Rrsh9_ /](https://www.instagram.com/p/DF5S1Rrsh9_/)
136. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2025. 1 жовтня. URL:
<https://www.instagram.com/reel/DPQY2rPCEEt/>
137. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2025. 25 квітня. URL:
https://www.instagram.com/p/DI3klbVtk5H/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFlZA==
138. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2025. 25 липня. URL:
https://www.instagram.com/p/DMhZBO_NoqZ/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFlZA==
139. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2025. 25 липня. URL:
https://www.instagram.com/p/DMimvgQOUh_/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFlZA==
140. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2025. 27 липня. URL:
<https://www.instagram.com/p/DMmzONesGzJ/?igsh=N3Z0MGJnc2FhMG1x>
141. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2025. 30 липня. URL:
https://www.instagram.com/reel/DMvDFk6N_ZH/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFlZA==
142. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2025. 3 серпня. URL:
https://www.instagram.com/p/DM4o4lNtAUt/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFlZA==

143. “ukraine.ua”. Інстаграм. 2025. 57 липня. URL: <https://www.instagram.com/p/DMmzONesGzJ/?igsh=N3Z0MGJnc2FhMG1x>
144. “ukrainer_en”. Інстаграм. 2025. 5 червня. URL: https://www.instagram.com/p/DKh190iPikn/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFiZA==
145. “united24.media”. Інстаграм. 2024. 28 листопада. URL: https://www.instagram.com/p/DC7jRZpNWsH/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFiZA==
146. “united24.media”. Інстаграм. 2025. 30 серпня. URL: https://www.instagram.com/reel/DN_JV8SDJyR/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFiZA==
147. “vinokcollective”. Інстаграм. 2022. 16 квітня. URL: https://www.instagram.com/p/CcZuABbr4dv/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFiZA==
148. “vinokcollective”. Інстаграм. 2022. 18 березня. URL: <https://www.instagram.com/p/CbOeIjXJf-S/?igsh=MXNtbXliYmExOHUxcw%3D%3D>
149. “weareukraine.info”. Інстаграм. 2023. 28 червня. URL: <https://www.instagram.com/reel/CuC8tEQMDrx/?igsh=MXdxcTRzcjk4NWx6MQ%3D%3D>
150. “weareukraine.info”. Інстаграм. 2024. 25 березня. URL: https://www.instagram.com/p/C48V3A7ozza/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFiZA==
151. “zelenskyy_official”. Інстаграм. 2022. 24 липня. URL: https://www.instagram.com/p/CgYq_x_sV3l/
152. “zelenskyy_official”. Інстаграм. 2025. 1 жовтня. URL: <https://www.instagram.com/reel/DPQ06zwjEHe/?igsh=bGxl dmR6MmhudTl2>

153. “zelenskyy_official”. Інстаграм. 2025. 24 серпня. URL:
https://www.instagram.com/reel/DNViLZusPcR/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=MzRlODBiNWFlZA==

ABSTRACT

of the MA Thesis “Multimodally Implemented Concept RESILIENCE in Ukrainian Electronic Media (Case Study of the English and Ukrainian Language Sources)” (Kharkiv, 2025) written by O. Liashenko (research advisor – I. V. Bondarenko)

This thesis examines the multimodal implementation of the concept RESILIENCE in Ukrainian electronic media, with the focus on English- and Ukrainian-language sources. The study’s **relevance** stems from the growing role of social networks as a form of electronic media where concepts are constructed and disseminated to mass audiences, especially during wartime. It also lies in the application of modern approaches to multimodal phenomena in media, which can enhance media literacy by helping audiences critically analyze content and understand the communicative intent behind messages.

The thesis **aims** to characterize the main verbal and visual means through which the concept of RESILIENCE is realized in the English- and Ukrainian-language media discourse of Ukraine, and to identify patterns in their interaction.

In order to achieve this aim, the following objectives have been set forth:

- to define the key features of multimedia discourse in contemporary media;
- to clarify the definition of multimodality within media discourse;
- to outline approaches to studying the structure of a concept in media discourse;
- to characterize typical verbal and visual means of representing the concept RESILIENCE in the English- and Ukrainian-language media discourse of Ukraine;
- to identify the patterns of interaction between verbal and visual modes in conveying the concept RESILIENCE in English- and Ukrainian-language media discourse in Ukraine.

The **object-matter** is the set of linguistic (verbal) and visual means used to represent the concept of RESILIENCE in Ukrainian media discourse in both English and Ukrainian. The **subject-matter** is the systematic patterns of interplay between these verbal and visual means in the realization of the RESILIENCE concept.

The set of data comprises 100 posts with examples of verbal implementation of the RESILIENCE concept in English and 100 posts in Ukrainian, as well as 200 photos and video fragments from these posts in Ukrainian media discourse (case study of the Instagram posts) from accounts such as *@united24.media*, *@ukraine.ua*, *@zelenskyy_official*, *@meanwhile_in_ua*, *@vinokcollective*, etc. These examples illustrate how text and imagery combine to construct the RESILIENCE concept in the context of the war in Ukraine.

The **research methods** include conceptual modeling, which was used to construct the national-cultural model of the concept RESILIENCE, and multimodal semiotic analysis, which revealed the mechanisms of meaning-making across verbal and visual modes. These methods, along with general discourse-analytic and cognitive-linguistic approaches, enabled a thorough examination of how meaning is created and communicated multimodally.

The study's **novelty** lies in modeling and exploring the interface of multimodal meaning-making for the concept of RESILIENCE as a unique national concept in the Ukrainian worldview.

The **practical value** of the study is defined by the application of the obtained results in courses on media linguistics, discourse theory, particularly media discourse, as well as corpus and cognitive linguistics.

The structural parts of the MA thesis are: the introduction, two chapters with conclusions, the general conclusion, the reference lists, and the abstract. The bibliography comprises 91 sources. The overall number of pages is 81.

The **first chapter** of the thesis establishes the theoretical and methodological foundations for analyzing the multimodal concept of RESILIENCE in media discourse. It defines the notion of media discourse highlighting features of Ukrainian media

communication during the ongoing war and clarifies the concept of multimodality in the context of electronic media. This chapter also reviews cognitive-linguistic approaches to understanding concepts, and surveys relevant research on how verbal and visual semiotic resources interact to shape meaning. These frameworks lay the groundwork for examining how RESILIENCE is conceptualized and conveyed through language and imagery.

The second chapter provides a detailed analysis of how the concept of RESILIENCE is linguistically and visually represented in the selected social media discourse. Through examining the Instagram posts and their content, it identifies common verbal elements that serve as core verbal markers of the concept. It also analyzes visual elements that accompany these texts including photos and images depicting stories of rehabilitation of Ukrainian soldiers, national symbols, and other imagery of heroism and rebuilding. The chapter describes how these visual and verbal modes complement each other. The analysis reveals specific patterns of multimodal interaction showing that iconic and symbolic visuals, when combined with text, form a cohesive cognitive model of the RESILIENCE concept. Furthermore, the chapter compares English- and Ukrainian-language content in the Ukrainian Instagram-discourse, noting that despite the language differences, both converge on shared themes of national strength and perseverance, with only subtle variations in framing for domestic and international audiences.

The **core findings** of this research are presented at the Student Scientific Conference at the Department of Foreign Languages of V. N. Karazin Kharkiv National University (November, 2025), and in a forthcoming article entitled “Multimodally Implemented Concept RESILIENCE in Ukrainian Electronic Media (Case Study of the Instagram posts)”.